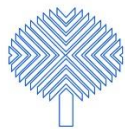

WERKINGSVERSLAG 2023

ons erfdeel vzw

Samenstelling dossier:

Hendrik Tratsaert, Tom Christiaens, Björn Verheye, Gijsbrecht Ostyn, Evelyne Ledoux-Beaugrand, Hans Vanacker, Pieter Coupé, Peter Vanwijnsberghe, Tomas Vanheste, Luna Ganne

Inhoudstafel

Inhoudstafel	2
I. 2023: EEN DOORSTARTJAAR	3
II. MISSIE – VISIE	7
III. REDACTIE	9
1. Gerealiseerde redactionele krachtlijnen.....	9
2. Bereik en resultaten websites	27
3. de lage landen (tijdschrift)	41
4. Septentrion.....	48
IV. COMMUNICATIE EN MARKETING	54
V. ORGANIGRAM VZW ONS ERFDEEL	73
VI. TOELICHTING BIJ DE AFREKENING 2023.....	77
VII. ADDENDUM – REDACTIONELE BIJLAGES	81

I. 2023: EEN DOORSTARTJAAR – SAMENVATTING IN DRIE PAGINA'S

Inleiding

Al in 2022 is een aantal hervormingen doorgevoerd om Ons Erfdeel vzw klaar te maken voor de komende uitdagende tijden. Terugkijkend kunnen we 2023 'een doorstartjaar' noemen met enkele kanttekeningen.

Eenzijds hebben we de administratie en financiën verder op orde gezet en na een lange zoektocht de juiste mensen in dienst genomen. Dat bracht ons organigram weer in evenwicht. Anderzijds hebben we een aantal initiatieven genomen die onze toekomst moeten verzekeren.

Zo hervormden we het bestuur met nieuwe statuten en nieuwe bestuursleden. Daarnaast startten we met een echt marketingbeleid. We willen onze publicaties alle kansen geven om zoveel mogelijk lezers te bereiken in dit wisselende, precaire medialandschap. Daarvoor gebruiken we alle beschikbare instrumenten.

Op redactioneel vlak was de hoofdpoddracht het uitpuren van onze missie en het focussen op waar we echt goed in zijn. De lancering van de nieuwe rubriek over de Vlaams-Nederlandse samenwerking was een succesvol initiatief. De verhalen in die rubriek doen ons meer aansluiting vinden bij de actualiteit en bij onze missie om deel te nemen aan het debat, niet het minst als het gaat over taal en cultuur.

Ook de inzet op crossmediale content is een wissel op de toekomst. We maakten meer dan ooit podcasts en videoreeksen.

Een historische stap voor Ons Erfdeel vzw is de beslissing om naar een centrumstad te verhuizen. In 2025 zullen wij ons vestigen in het centrum van Gent, in het achttiende-eeuwse gebouw van de Vlaamse Academie voor Taal en Letteren (Huis van Oombergen). De voorbereiding van de verhuizing vergt veel geduld en onderhandelen, vandaag en de komende twee jaar. Intern ging veel tijd naar het maken van de budgettaire oefening, en het overtuigen van het personeel en het bestuur. Dat laatste leverde een volmondig 'ja' op. De verhuizing zal ons van een perifere omgeving naar een stedelijke context brengen. De nieuwe locatie zal voor een grotere zichtbaarheid en toegankelijkheid, en ons directer in contact brengen met onze achterban in Vlaanderen, Nederland en ver daarbuiten.

De evoluties en prestaties in 2023 samengevat

(ten aanzien van 2022 en het ingediende jaarplan 2023)

1. redactie

- een uitbreiding van de onlinecontent van *de lage landen*
- het pertinenter maken van het aanbod op onze sites (met meetbaar verhoogd bereik)
- zorgvuldig uitgewerkte themadossiers
- een vergroting van de focus op crossmediale berichtgeving met succesvolle output
- het uitspelen van onze literaire berichtgeving als meerwaarde
- het responsabiliseren van de redactieraadsleden per kennisdomein
- de succesvolle uitwerking van de Mediakaravaan (het talentontwikkelingstraject van *de lage landen*)
- de succesvolle lancering van de Kroniek van de Vlaams-Nederlandse samenwerking
- de uitgave van een speciale editie 'De Lage Landen anno 2050' in boekvorm n.a.v. het staatsbezoek van het Nederlandse koningspaar aan België (opdracht van de Nederlandse Ambassade)

2. bereik

- de verkoop van abonnementen is 27% gestegen (door de aanwerving van een marketingexpert en succesvolle eindejaarsacties)
- het digitaal bereik is met bijna 400.000 unieke lezers op de drie websites met ruim 16% gestegen
- 25.635 luisteraars voor 30 podcasts
- 255.874 kijkers voor 47 video's

3. verkoop en andere eigen inkomsten

- er is een relatieve status quo van de inkomsten uit verkoop (de extra boost van eind 2023 wordt boekhoudkundig voor 10/12 bij 2024 geteld)
- er zijn fors meer punctuele subsidies opgehaald
- het aantal giften is fors gestegen o.a. door een succesvolle fundraising voor De Vrienden van de Lage Landen
- de advertentieinkomsten zijn fors gedaald

4. communicatie en marketing

- bouwen aan de merkidentiteit op basis van de oefening rond het uitpuren van de missie-visie
- er werd een nieuw huisstijlhandboek uitgewerkt
- de websites worden herbouwd om het lezerscomfort te verhogen en de marketingfunnel te faciliteren: op basis van een *pitch* (oplevering april 2024)
- succesvolle zomer- en eindejaarscampagnes met stijging van de abonnees
- evenementen: we stonden op 14 presentaties en boekenbeurzen, met wisselend succes > conclusie: less is more (selectiever zijn)
- oprichting van De Vrienden van de Lage Landen met een eerste succesvolle fundraising
- de partnerships met IVN, De Brakke Grond, deBuren, de Taalunie, Literatuur Vlaanderen, Nederlands Letterenfonds, Dutch Culture, de Pacificatielezing, Codart, de Nederlandse Ambassade Brussel en Parijs, de Vlaamse vertegenwoordiging in Parijs en Amsterdam werden verder uitgewerkt.

5. hervormingen op administratief, juridisch en zakelijk vlak

- de implementatie van een aangepast CRM-systeem (in Teamleader), gekoppeld aan de webshop en aan de boekhouding
- automatisering van de personeelsadministratie i.s.m. SD Worx
- de bestuurshervorming werd door nieuwe statuten definitief goedgekeurd op de algemene vergadering van 17 maart 2023
- de onderhandeling, voorbereiding, budgettering en finale beslissing door het bestuur om naar het centrum van Gent te verhuizen naar het Huis van Oombergen, een historisch pand

6. HR en personeelsbestand

- aanwerving nieuwe zakelijk coördinator (vervanging)
- aanwerving hoofd marketing & communicatie (specialiteit: marketing)
- uittekening organigram met staffuncties en KPI's

7. financiën

Het resultaat van 2023 is minder goed dan voorspeld in de begroting, waardoor de overgedragen reserve van 2022 opgebruikt is. De inkomsten evolueren trager dan de uitgaven. Bij de uitgaven dient genoteerd dat de verplichte indexering (die voor 37% is gecompenseerd door de overheid) de algemene stijging van alle kosten en enkele onvoorziene uitgaven (vooral voor rekrutering) hebben geleid tot het huidige cijferbeeld. Zaak zal zijn de uitgaven nog beter te beheersen en de inkomsten te maximaliseren op de posten die dat toelaten, een scherpe oefening die in de begroting van 2024 is uitgewerkt.

-Hendrik Tratsaert (directeur – hoofdredacteur) –

II. MISSIE – VISIE

De hiernavolgende missie-visie tekst is een herwerking van de gepubliceerde tekst in het meerjarenplan. Die werd geschreven door de redactie, besproken in het team en goedgekeurd door het bestuur (op 18/12/23).

Missie

de lage landen is de meertalige Vlaams-Nederlandse cultuurorganisatie die inzicht biedt in de Nederlandstalige culturele ruimte door erover te informeren, te reflecteren en te opiniëren.

Inzicht verruimt.

de lage landen brengt verhalen die uitnodigen tot nadenken. Dat doet ze op papier en digitaal, in de breedte en de diepte. Met respect voor de traditie en oog voor de toekomst.

Inzicht prikkelt.

de lage landen plaatst zich in het cultureel-maatschappelijke debat door uiteenlopende en doordachte opinies samen te brengen, nieuwe perspectieven te bieden en een eigen stem te laten horen.

Inzicht verbindt.

de lage landen gelooft in een open en diverse samenleving. Door wereldwijd de cultuur van Nederland en Vlaanderen te presenteren, bouwt ze bruggen tussen iedereen die deze cultuur een warm hart toedraagt of wil ontdekken.

Visie

De **cultuurorganisatie** *de lage landen* heeft de ambitie zich te ontwikkelen tot de **belangrijkste aanbieder van context bij cultuur** in Nederland en Vlaanderen. Dat doet ze door de uitgave van kwalitatieve **tijdschriften, boeken en websites, in meerdere talen, voor een breed geïnteresseerd publiek**. In de breedte en in de diepte, met de nodige **nuance** in de benadering van het onderwerp.

Ze heeft daarbij permanent oog voor **nieuwe stemmen** in een steeds **diversere samenleving**. Haar publicaties worden ondersteund door **evenementen** in binnen- en buitenland. *de lage landen* streeft ernaar een gemeenschap te vormen van lezers, sympathisanten en andere belanghebbenden: alle mensen die inzicht in de Nederlandstalige culturele ruimte waardevol vinden.

Door niet enkel informatie en reflectie aan te bieden, maar ook **gefundeerde opinie** binnen haar kennisdomeinen, profileert de lage landen zich als aanjager van het cultureel-maatschappelijke **debat** in Vlaanderen en Nederland.

Ze slaat de **handen in elkaar met organisaties** die de Vlaams-Nederlandse samenwerking een warm hart toedragen. Zo wil ze haar kennis delen en nieuwe initiatieven nemen die haar missie versterken.

Vanuit haar unieke rol als aanbieder van kwalitatieve informatie over de Nederlandstalige cultuur wil ze (h)erkend worden als een **betrouwbaar baken** van reflectie en duiding over wat ertoe doet in de Lage Landen op cultureel en maatschappelijk gebied.

de lage landen doet aan **internationale cultuurdiplomatie** met een bewust meertalig publicatiebeleid (Engels, Frans,...) en een aanwezigheid buiten het eigen taalgebied. Dit doet ze om **de kennis van cultuur en samenleving uit Nederland en Vlaanderen in het buitenland te vergroten**.

De Vlaamse en de Nederlandse overheid ondersteunen de missie van deze organisatie. *de lage landen* heeft geen winstgevend doel. Eigen inkomsten worden geïnvesteerd in de werking.

III. REDACTIE

1. Gerealiseerde redactionele krachtlijnen

Zoals beschreven in haar meerjarenplan kiest Ons Erfdeel voor een duurzame redactionele kwaliteitsstrategie. Om die gestalte te geven, zijn in 2023 enkele **redactionele krachtlijnen** uitgezet met volgende resultaten.

1.1. *Een verbeterde en meer bezochte site van de lage landen*

In september 2022 werd **Peter Vanwijnsberghe** aangeworven als deeltijds eindredacteur van de website van *de lage landen*. Een job die eerder werd uitgevoerd door Pieter Coupé, naast zijn eindredacteurschap van het tijdschrift *de lage landen*.

De aanwerving van een medewerker die zich voor de volle honderd procent kan focussen op de coördinatie van de website zorgde meteen voor een **positieve impact op onze berichtgeving**, zowel qua **presentatie** en **inhoud** van de verhalen, als wat **het onlinebereik** betreft.

De lage landen kan sinds de komst van Peter **beter en sneller inspelen op de actualiteit**. Bij pakweg de bekendmaking van winnaars van literaire prijzen of bij het plotse overlijden van een auteur publiceren we de dag zelf artikelen en zelfs grote dossiers met nieuwe en archiefverhalen over het nieuws, heet van de naald.

Op de website zijn voortaan ook **meer en andere verhalen** te lezen die niet in ons blad verschijnen (70% originele onlinecontent!), hetzij uit plaatsgebrek in het tijdschrift, hetzij omdat ze qua toon, vorm of inhoud beter tot hun recht komen in een digitale presentatie. De publicatie van de vaak experimentele literaire creaties van de schrijfresidenten van deBuren zijn daar een voorbeeld van.

Een extra eindredacteur betekent ook dat er meer tijd is om extra aandacht te besteden aan een **aantrekkelijke vormgeving** van de content, zowel op de website, als bij de verspreiding van de artikelen via onze sociale media (Facebook, Instagram, LinkedIn en – nieuw sinds 2023 –Threads).

Pieter Coupi
Dit lees je in het literatuurnummer van 'de lage landen'

LITERATUUR Dirk Vandenberghe | 11 min leestijd
Uitgeven in 2024: zwerm hagel of gericht schot?
 Een uitgeefdirecteur, een uitgever-boekhandelaar, een zelfstandig journalist en een auteur wisselen van gedachten over de toekomst van het literaire boek.

recensie
KUNST Gerdien Verschoor | 6 min leestijd
Roelant Savery schilderde de sprookjeswereld van de keizer
 Met 43 schilderijen en tekeningen brengt het Mauritshuis in Den Haag hulde aan Roelant Savery. Leeuwen, bloemen uit alle windstreken én de legendari...

KUNST Dirk Sloenhout | 8 min leestijd
Rampspoed hield Nits niet tegen om hun vijftigjarige bestaan te vieren
 De Amsterdamse popgroep Nits viert haar jubileum met een Europese tournee en een even tijdloze als prikkelende mini-ip. Dat die er komen mag een wonde...

column
TAAL Marten van der Meulen | 5 min leestijd
De woordigste woorden
 Voorzetsels als 'op' en tussenwerpsels als 'o-o' zijn niet de meest prototypische woorden. Waarom spelen ze dan zo'n grote rol bij taalverwerving, vraagt columnist Marten van der Meulen zich af.

recensie
LITERATUUR Cynille Offermans | 6 min leestijd
Leven in het meervoud: Mark Schaevers' biografie van Hugo Claus
 In zijn biografie van Hugo Claus is het Mark Schaevers er vooral om te doen de realiteit achter de fantasie bloot te leggen. Komt Claus, voor wie de leugen de brandstof v...

De redactie | 1 min leestijd
VACATURE | Wij zoeken een zakelijk coördinator
 Met het oog op onze nieuwe locatie in Gent-Centrum zoeken wij een zakelijk coördinator financieel-administratief beheer. Kom jij ons team verv...

In 2023 bezochten bijna 163.000 mensen de website van de lage landen.

De impact van een *dedicated* webredacteur voor *de lage landen* tekent zich misschien nog het duidelijkst af in de bereikcijfers. Sinds Peter erbij kwam, **steeg het aantal online-artikelen met ruim 35%** in vergelijking met 2022. In 2023 bezochten **bijna 163.000 mensen de lage landen**, goed voor een stijging van **5%**. Een recordaantal sinds de lancering van de website.

1.2. Lancering Kroniek van de Vlaams-Nederlandse samenwerking

Eén van de opdrachten van *de lage landen* is relevanter en agendasettender worden, door **meer dwingende onderwerpen aan te snijden die dichter bij de actualiteit** aanleunen, zonder dat we een nieuwsmidium worden.

De belangrijkste actie in 2023 om dit te bereiken was de lancering eind januari van **VL⇌NL, de kroniek van de Vlaams-Nederlandse samenwerking**, als apart thema op de website van *de lage landen*. Dat deden we op een symbolisch moment: vlak voor de tweejaarlijkse Vlaams-Nederlandse top, ditmaal in Den Bosch. Ter gelegenheid van de ontmoeting tussen beide regeringen publiceerden we opiniestukken in *De Standaard* en *NRC* over de staat van de Vlaams-Nederlandse samenwerking en het gebrek aan aandacht voor cultuur daarin.

Met laaglandse groet

Tomas Vanheste is Nederbelg en coördinator van VL⇌NL, kroniek van de Vlaams-Nederlandse samenwerking. In zijn maandelijks nieuwsbrief legt hij op eigenzinnige wijze dwarsverbanden tussen actuele ontwikkelingen in de verhoudingen tussen Vlaanderen en Nederland en wijst hij op recente, lezenswaardige publicaties hierover.

In de rubriek VL⇌NL lees je verhalen over de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland.

Vanaf dat moment verschenen er online **veertig artikelen** in de kroniek VL⇌NL. Enkele daarvan werden ook in het tijdschrift afgedrukt en vonden hun weg op onze anderstalige websites. In die artikelen zijn de verbindingen en spanningen tussen Vlaanderen en Nederland op tal van terreinen – taal en letteren, film en theater, onderwijs en infrastructuur – in kaart gebracht. De kroniek heeft vorm gekregen in onderzoeksjournalistieke verhalen, interviews, reportages en columns.

In een persoonlijke, **maandelijks nieuwsbrief** (**Met laaglandse groet**) met een gestaag groeiend aantal abonnees en een uitzonderlijk hoge openingsratio (71% versus 36% peerorganisaties) trekt Tomas Vanheste, de coördinator van de kroniek, rode draden door de in de afgelopen maand gepubliceerde stukken en brengt hij actua op het terrein van de Vlaams-Nederlandse samenwerking.

De verhalen in de kroniek behoren tot **de best gelezen stukken** op *de lage landen*-site en **hebben impact**. Zo publiceerden we een grondig uitgezocht artikel over politieke spanningen rond de **Taalunie** en interne onrust binnen de organisatie. Het vormde mede aanleiding tot het vertrek van de algemeen-secretaris en de herstructureringsoperatie die nu aan de gang is. Co-auteur Daan Stoop mocht het verhaal uit de doeken doen in het radioprogramma **De Taalstaat**.

Begin december bezorgden we als input voor de vorming van een nieuwe regering een **memorandum** met actiepunten voor de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland aan de fractieleiders van alle Nederlandse politieke partijen. Het memorandum werd breed opgepikt en verspreid door organisaties als de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, de Vereniging Vlaamse Academici en de Orde van den Prince.

De missie van de kroniek om meer dwingende berichtgeving dichterbij de actualiteit te brengen is in 2023 dus ruim volbracht.

1.3. Zorgvuldig uitgewerkte themadossiers

Sinds 2020 brengen we in elk nummer van *Septentrion*, en sinds 2021 in elk nummer van *de lage landen*, een dossier. Daarin focussen we op **een relevant, bij voorkeur actueel onderwerp** dat te benaderen is vanuit al onze thema's (kunst, taal, literatuur, geschiedenis en samenleving).

Een themadossier is een duidelijk afgelijnd geheel dat ons toelaat zowel inhoudelijk als vormelijk, in het blad én op onze websites, maar evengoed bij de promotie ervan, éénduidig, klaar en helder te communiceren met onze lezer.

Die thematische aanpak hebben we in 2023 voortgezet. Een uitgelicht dossier in *de lage landen* omvatte in de recentste jaargang gemiddeld zes tot zeven artikelen, iets meer dan een vijfde van het blad. Een dossier in *Septentrion* telde tussen twaalf en vijftien artikelen en besloeg ongeveer twee derde van de 160 pagina's.

Alle verhalen werden als **reeks overgenomen op de websites** van *de lage landen* en *les plats pays*. In die onlinereeksen publiceerden we soms extra artikelen die om praktische of inhoudelijke redenen niet in het blad pasten. Een selectie artikelen verscheen ook op *the low countries*. Voor de samenstelling van elk dossier werden alle redactieraden bevroegd. *Septentrion* riep per thema ad hoc redactieraden bijeen.

Themanummers *de lage landen*:

- 1 – Nederlands is een werkwoord. Waarom het debat over onze taal nooit stilvalt
- 2 – Allemaal animaal. Het dier in de mens, de mens in het dier
- 3 – School maken. Zo haalt ons onderwijs betere punten
- 4 – Hoe bevrijd is onze seksualiteit?

Themanummers *Septentrion*:

- 1 – Convergences: le nord de la France et la Flandre en dialogue
- 2 – L'origine du monde. La vie sexuelle des Plats Pays

Uitgebreide uitleg over de themadossiers is verder in dit werkingsverslag te lezen bij de *de lage landen* (tijdschrift) en *Septentrion*.

1.4. Een versterkte crossmediale aanwezigheid

Ons Erfdeel koestert sinds haar ontstaan de waarde van het geschreven woord in kwalitatieve teksten en wordt daar ook voor geprezen. Omdat sommige verhalen beter tot hun recht komen in klank en beeld, en **ons (jonger) publiek** daar ook vaker naar vraagt, investeerden we de voorbije jaren meer in crossmediale berichtgeving. Niet alleen door teksten te verrijken met geluid en bewegende beelden van anderen, maar ook door **eigen videoreeksen en podcasts** te produceren.

2023 was een **topjaar met veel nieuwe producties**. Dat leidde tot hoge kijk- en luistercijfers. Daarover meer verder in het werkingsverslag.

Er werden **video's** gemaakt voor elk van de drie websites, telkens met een specifiek doel.

Zo promootten we elk nummer van *de lage landen* en *Septentrion* met een **teaser- en uitpakvideo**. Voor het nieuwe boek *De Lage Landen anno 2050*, onze aanwezigheid op beurzen en evenementen (Foire du Livre, Mons Livre, Bronzen Uil) en steunacties (met Karakters en Kurt Van Eeghem), werden **promotiefilmpjes** geproduceerd.

Ons taalwebinar lokt elk jaar kijkers van over de hele wereld.

Daarnaast zetten we onze traditie van **taalwebinars** tijdens de Week van het Nederlands voort. Deze keer streamden we i.s.m. de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek een **onlinedebat**, met als insteek: Een neerlandistiek die niet alleen “Nederlands” is, hoe breng je dat in de praktijk?

Naast deze jaarlijks terugkerende videoproducties gingen we in 2023 voor het eerst crossmediaal samenwerken met **CODART**, het internationale netwerk voor museumcuratoren van vroegmoderne Nederlandse en Vlaamse kunst (1350-1750). Naar aanleiding van de 25ste verjaardag van deze mondiaal actieve kunstorganisatie maakten we een videoreeks over **twalf meesterwerken uit de CODART Canon**: van het magistrale drieluik ‘Het Laatste Avondmaal’ van Dieric Bouts in de Leuvense Sint-Pieterskerk tot het bevreemdende ‘Poppenhuis van Sara Rothé’ in het Frans Halsmuseum in Haarlem. In elke video vertelde een curator over een meesterwerk. Wij zorgden bij elke video voor de Franse en Engelse ondertiteling voor publicatie op *les plats pays* en *the low countries*.

Een Vlaams-Waalse reportageploeg ging de impact na van de taalgrens op het leven van de inwoners in vijf gemeenten.

Les plats pays werkte in 2023 opnieuw samen met **DaarDaar**, de Franstalige nieuwswebsite die achtergrondverhalen over Vlaanderen publiceert. Deze keer niet voor een podcastreeks, maar voor een spraakmakende **videoreeks over de zestigste verjaardag van de beruchte taalgrens**. Als één van de weinige media in België hadden we daarvoor aandacht.

Zorgt de taalgrens zestig jaar na haar ontstaan nog altijd voor spanning tussen Franstaligen en Nederlandstaligen in België? In vijf videoreportages zochten de Franstalige journalist Aubry Touriel en de Vlaamse videomaker Muriel Grégoire naar antwoorden bij bewoners en experts. Van Menen tot Voeren.

De reeks ‘De taalgrens, 60 jaar later’ werd door ons zowel in het Frans als het Nederlands ondertiteld voor verspreiding op alle kanalen van *DaarDaar*, *les plats pays* en *de lage landen*.

Never change a winning team. Daarom investeerden we ook wat **podcasts** betreft in samenwerkingen die eerder hun waarde hadden bewezen. *the low countries* breide een vervolg aan ‘**The Low Countries Radio**’, een driemaandelijks historische podcastreeks over fenomenen die de Lage Landen uniek maken. Een coproductie met *The Republic of Amsterdam Radio*.

Daarnaast zetten we geluidsopnames van **eigen evenementen, debatten en panelgesprekken** online (oa. debat ‘Onderwijs Nederlands in Noord-Frankrijk’, ‘Labo BXL’ op Foire du Livre, gesprek met de jury van de Boonprijs) en produceerden we podcasts ter promotie van het boek *De Lage Landen anno 2050* (gesprek tussen psychoanalyticus Paul Verhaeghe en cultuurhistorica Lotte Jensen) en de lancering van onze rubriek **VL⇌NL**.

Sfeerfoto van ons panelgesprek over Brussel op boekenbeurs Foire du Livre.

In 2023 zagen ook **drie gloednieuwe en straffe podcastreeksen** het levenslicht.

Zo ging **'De Eerste Keer'** van start. Dat is een **tweemaandelijks podcastreeks over literaire debuten uit Vlaanderen en Nederland**. In elke aflevering zijn twee schrijvers te gast die onlangs een romandebuut uitbrachten. Met journalisten Anouk van Kampen en Dirk Vandenberghe praten ze over de drang om te schrijven, het maakproces van hun debuten, en de verhalen die ze nog willen vertellen.

Logo van onze podcastreeks over literaire debuten.

We publiceerden ook kakelvers geluid van jong talent. De deelnemers van ons talentontwikkelingsproject **De Mediakaravaan** trokken in 2023 tweemaal naar Amsterdam, voor het toneelschrijffestival *Shakespeare Is Dead* en podcastfestival *Oorzaken*. Ze voelden heel wat artiesten en publiek aan de tand, schreven daarover artikelen en namen zeven podcasts op.

Logo van onze podcastreeks 'Kinderen van het ABN'.

Tot slot wisten we ook de hoofden en harten van velen te raken met de relevante podcastreeks **'Kinderen van het ABN'**. Zeventig jaar geleden was Vlaanderen nog een landelijke regio met een Franstalige elite en een overwegend dialectsprekende bevolking. In drie generaties tijd heeft het Nederlands de plaats van het Frans ingenomen in het openbare leven.

Hoe hebben de Vlamingen dat klaargespeeld? Wie bepaalde er wat goed Nederlands is? Wie doet dat nu? Welke rol speelt de openbare omroep? En welke de Nederlanders? Wat vinden de mensen nu zelf van hun eigen taal? In deze vierdelige audiodocumentaire vertelt expert taalvariatie Miet Ooms het naoorlogse verhaal van de Vlamingen en hun taal.

We blijven ook in de toekomst voor elke taalrol inzetten op video- en podcastreeksen, webinars, opnames van eigen evenementen, en promotionele filmpjes om eigen acties of publicaties aan te kondigen.

1.5. Nieuwe publicaties in ons boekenfonds

Zoals aangegeven in het meerjarenplan geven wij voortaan enkel nieuwe boektitels uit als ze geprefinancierd zijn. Naar aanleiding van het staatsbezoek van het Nederlandse koningspaar aan België, van 20 t.e.m. 22 juni, publiceerden we op vraag van de Nederlandse ambassade een speciale boekeditie van *de lage landen*: **De Lage Landen anno 2050. Een verleden met toekomst.**

Cover De Lage Landen anno 2050.
Een verleden met toekomst.

Bekende laaglandse historici, denkers en schrijvers schreven in veertien essays een antwoord op de vragen: Wat is de gezamenlijke geschiedenis van België en Nederland en hoe werkt die vandaag nog door? Hoe goed werken beide landen samen en begrijpen ze elkaar wel altijd? Wat brengt de nabije toekomst en hoe staan de Lage Landen ervoor in 2050? Met andere woorden: delen ze naast een verenigd verleden ook een toekomst?

De Lage Landen anno 2050 is een tijdreis tussen toen en straks, ingeleid door minister-president **Mark Rutte** en eerste minister **Alexander De Croo**, met essays van **Arnon Grunberg**, **Niña Weijers**, **Alicja Gescinska**, **Geert Buelens**, **Paul Verhaeghe** en vele anderen.

Hun bijdragen bieden nieuwe inzichten gekoppeld aan historische reflectie. “Over een klimaat in crisis, een taal in beweging, technologisch springen en menselijk bijbenen, samenleven en laten leven. Tussen hoop en vertwijfeling.

Tussen aanbeveling en wensdroom. Als burens en vrienden onderweg naar 2050”, zoals hoofdredacteur **Hendrik Tratsaert** het samenvat.

Hendrik mocht het boek overhandigen aan Hunne Majesteiten Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima der Nederlanden tijdens een gala-avond in Brussel. De reacties van pers, publiek en koningshuis waren unaniem lovend.

Overhandigen van het boek De Lage Landen anno 2050. Een verleden met toekomst aan Hunne Majesteiten Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima

Zo zorgden we voor een **voorpublicatie in De Morgen**, werd het boek gerecenseerd in **de Volkskrant**, en mocht taalkundige Marten van der Meulen over zijn bijdrage spreken bij Frits Spits in **De Taalstaat**.

Om de publicatie extra in de kijker te plaatsen, ontvingen al onze abonnees **het boek gratis in de bus** én produceerden we een **podcast** met twee experts die een bijdrage hadden geschreven: Vlaams klinisch psycholoog en psychoanalyticus Paul Verhaeghe en de Nederlandse cultuurhistorica Lotte Jensen. Ze vertelden de luisteraar over hun diagnoses van de huidige samenleving en hun visies op de toekomst van België en Nederland.

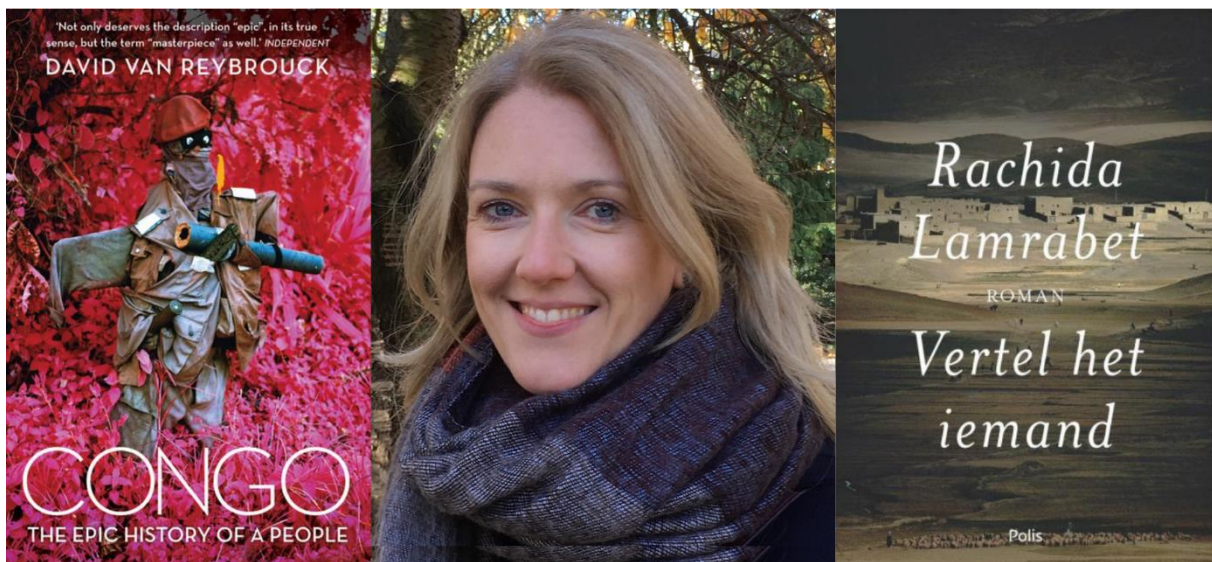
1.6. Meer uitspelen berichtgeving literatuur

Bij de lage landen neemt literatuur **een prominente plaats** in: 30% van de berichtgeving op de website, 40% in het tijdschrift. Literatuur is ook het **meest gelezen thema** bij de lage landen.

Hoewel iets minder populair, wordt het onderwerp ook bij *Septentrion*, *les plats pays* en *the low countries* gretig gelezen. Elke titel pakt uit met een ruime en diverse waaier aan nieuwsberichten, verhalen, reeksen en rubrieken over het boek in Vlaanderen en Nederland.

Onze literaire berichtgeving kenmerkt zich door en wordt geroemd omwille van de kwalitatieve auteursportretten, oevrestukken, trendverhalen en uitvoerige recensies.

Naast de artikelen waarin het hele literaire bedrijf aan bod komt, publiceerden we in 2023 heel wat **literaire reeksen en rubrieken**: Columns (Thomas Heerma Van Voss, Véronique Bergen), 'Trésor Cachés' (vertaler Daniel Cunin over verborgen pareltjes), 'De Papieren Man' (literaire actualiteit), 'De Eerste Keer' (literaire debuten), Friday Verses en Le poème du mois (poëzie), 'Translated Books' (naar het Engels vertaalde Nederlandstalige boeken), 'Harvest of the University Press' (Engelse academische boeken over laaglandse onderwerpen), 'Stilte voor de Storm' en 'Eureka?' (artikelen van de schrijfresidenten van deBuren).

Elke maand maakt een vertaler Nederlands-Engels de lezer warm voor een boek van een Nederlandse of Vlaamse auteur.

Naast deze vaste waarden speelden we literatuur in 2023 extra uit door tal van **nieuwe initiatieven**.

The low countries zet vanaf 2023 extra in op **aandacht voor de vertaler** met de maandelijkse rubriek '**The Translator's Pick**'. Daarin geeft een vertaler Nederlands-Engels literaire tips bij twee vragen: Welk naar het Engels vertaald Nederlands boek moet de Angelsaksische lezer absoluut kennen? En welk Nederlandstalig boek moet zeker een Engelse vertaling krijgen? Bij het artikel hoort ook een exclusief vertaald romanfragment.

De lage landen lanceerde in de aanloop naar Wereldboekendag en Vlaanderenleestdag op 23 april '**De Eerste Keer**', een tweemaandelijke podcastreeks over literaire debuten uit Vlaanderen en Nederland. De gelijknamige rubriek bestaat sinds 2019 op de website, maar dan in de vorm van een maandelijks kort signalement van een interessante debuutroman.

In 2022 verschenen meer dan zeventig Nederlandstalige debuten. Jong en oud, bekend en onbekend: veel van dit opkomend literair talent verdient een plaats in de boekenkast, tussen meer gevestigde waarden. Met de podcast 'De Eerste Keer' willen we hun stemmen laten horen.

Per aflevering vertellen twee schrijvers over hun romandebuut aan journalisten Anouk van Kampen en Dirk Vandenberghe. De podcast biedt schrijvers ook een platform om ervaringen uit te wisselen. Daarom blikt in elke aflevering een bekende auteur terug op zijn of haar debuut. Hoe is die roman ontvangen? Welke gevoelens houdt de schrijver daaraan over? Heeft hij of zij tips voor beginnende auteurs?

Sfeerfoto van de allereerste opname van onze podcast 'De Eerste Keer'.

In 2023 kwamen twaalf debuterende auteurs aan het woord. **Guillaume Van der Stighelen en Hanan Faour gaven de aftrap**. De podcasts zijn te beluisteren via de belangrijkste kanalen: Spotify, Google Podcast, Apple Podcast en Soundcloud.

De lage landen versterkte zijn imago als literair keurmerk in 2023 ook door haar naam als enige mediapartner te koppelen aan **De Bronzen Uil, de prijs voor het beste Nederlandstalige debuut** van het Willemsfonds en Algemeen-Nederlands Verbond. Op 25 november werd de prijs uitgereikt in de Gentse Minardschouwburg tijdens het festival Het Betere Boek. Vooraf **op het podium** interviewden onze Eerste Keer-presentatoren alle genomineerden voor publiek. De gesprekken werden als podcast opgenomen en verspreid. Daarna kon het publiek deelnemen aan literaire activiteiten in De Krook en de feestelijke uitreiking van De Bronzen Uil bijwonen.

de lage landen interviewde live alle genomineerden van De Bronzen Uil.

Gedurende het hele evenement zorgden twee deelnemers van ons talentontwikkelingsproject **De Mediakaravaan voor liveverslaggeving**. Ze maakten foto's en filmpjes voor de Instagramkanalen van *de lage landen* en hoofdorganisator Willemsfonds. We hadden ook een stand in de Minard. *De lage landen* was in alle communicatie van De Bronzen Uil goed zichtbaar.

In het tijdschrift *de lage landen* werd onze literaire berichtgeving extra in de kijker gezet met **een rode stip** op de kaft: '60 pagina's boeken en literatuur'. Ook in de titels op het voor- en het achterplat vestigden we stevast de aandacht op de vele stukken over literatuur. Cruciaal daarin is **de recensierubriek**, waarvoor we ruim plaats bleven voorzien, tegen de trend in van steeds kortere boekbesprekingen in kranten en weekbladen. Elk nummer bevatte een vijftiental grondig uitgewerkte recensies van recente titels in uiteenlopende genres, aangevuld met extra recensies op de website en de debuten in 'De Eerste Keer'. Zo konden we een goed beeld geven van de Nederlandstalige boekproductie in 2023.

Onze reputatie als keurmerk voor kwaliteitsvolle literaire kritiek is ook af te leiden uit het feit dat uitgeverijen steeds vaker **citaten uit onze recensies plukken** om als blurb op de covers van hun boeken te plaatsen. We worden ook geregeld gevraagd om onze expertise over literatuur buiten onze publicaties te delen. Zo werd Pieter Coupé, eindredacteur van het tijdschrift *de lage landen*, gevraagd om te zetelen in **de jury van de Boon Literatuurprijs 2024 en 2025**.

1.7. Geresponsabiliseerde redactieraden

Bij elk van onze hoofdthema's hoort een redactieraad van experts uit België, Nederland en het buitenland. In 2023 werden **zes redactieraden** volledig op punt gezet en samengesteld volgens de nood aan expertise. Vooral de redactieraden literatuur en taal kenden enkele wissels van leden.

De redactieraad literatuur in actie.

Bij de samenstelling van de raden is voortdurend aandacht voor **verjonging en vervrouwelijking**. Een moeilijk punt is en blijft het aantrekken van redactieraadsleden van diverse komaf. Daar zullen we de komende jaren extra inspanningen voor leveren.

De redactieraden fungeren als antennes in de redactiewerking. Ze brengen nieuwe onderwerpen en trends aan en evalueren de keuze en kwaliteit van onze verhalen. De redactieraadsleden worden maximaal geresponsabiliseerd en ingeschakeld voor de uitwerking van themadossiers, podcasts en evenementen.

Op die van 'samenleving' na, kwam elke redactieraad in 2023 minstens één keer per jaar samen. *Septentrion* organiseerde twee ad hoc redactieraden voor zijn themanummers.

Dit zijn de leden van onze redactieraden:

- ❖ **samenleving:** Samira Bendadi, Johan Braeckman, Hind Fraihi, Doruntina Islamaj, Dorien Kouijzer, Jasmijn Post, Miriam Rasch, Marian Rijk
- ❖ **geschiedenis:** Marnix Beyen, Anne-Lot Hoek, Elwin Hofman, Lotte Jensen, Anne-Laure Van Bruaene
- ❖ **taal:** Steven Delarue, Miet Ooms, Marc van Oostendorp, Geertje Slangen*, Marten van der Meulen*
- ❖ **kunst:** Saskia Bak, Lisa De Visscher, Claudine Hellweg, Gert Meesters, Manfred Sellink, Lieven Van Den Abeele, Lisa Wiegel, Karin Wolfs
- ❖ **literatuur:** Kim Andringa, Daniel Cunin, Heleen Debruyne, Anne Sluijs, Bart Van der Straeten, Maria Vlaar, Maarten Dessing*, Robin Goudsmit*, Lisa Rooijackers*, Anne van den Dool*
- ❖ **De Franse Nederlanden:** Elien Declercq, Philippe Ducourant, Melissa Farasyn, Bart Noels

* *nieuw lid sinds 2024*

1.8. De Mediakaravaan van start

De Mediakaravaan is het **talentontwikkelingstraject** van *de lage landen*, met als doel: jong talent laten proeven van cultuurjournalistiek, zodat ze hun weg leren vinden in het medialandschap van Vlaanderen en Nederland. Tegelijk zorgt *de lage landen* zo voor een permanente instroom van vers bloed voor haar website en tijdschrift.

De eerste editie van de Mediakaravaan trok langs twee cultuurfestivals in Amsterdam.

De Mediakaravaan is ontstaan vanuit **de startnota over ‘intensivering van de Vlaams-Nederlandse samenwerking Ons Erfdeel – De Brakke Grond – deBuren’** (juni 2022). Daarin is besloten dat deze drie organisaties niet langer jaarlijks een gezamenlijk netwerkmoment organiseren, maar aanhaken bij bestaande festivals die de Vlaams-Nederlandse samenwerking dienen. Elke organisatie doet dat vanuit haar expertise. *De lage landen* zorgt voor de verslaggeving (tekst en podcast) en begeleidt daartoe een groep jonge journalisten.

In 2023 ging De Mediakaravaan voor het eerst op pad met deze **vijf jonge makers**: Loes de Groen en Niki Meijer uit Nederland, en Lara Maenen, Stefanie De Meerleer en Luka De Kinder uit Vlaanderen.

De deelnemers van de Mediakaravaan 2023

Onder **professionele begeleiding** van cultuurjournaliste Evelyne Coussens en podcastexperte Ilse Himschoot, en met ondersteuning van het team van *de lage landen*, hielden zij halt op **twee festivals**: Shakespeare Is Dead (festival voor nieuwe theaterteksten, 24 en 25 maart) en Oorzaken (podcastfestival, 1 tot 4 juni), allebei in de Brakke Grond in Amsterdam.

Voorafgaand aan de festivals volgden de vijf deelnemers aan De Mediakaravaan een **workshop** in twee delen (schrijven en podcasts maken) bij Evelyne Coussens en Ilse Himschoot.

Na de festivals schreven 'de karavanisten' **tien artikelen** en maakten ze **zeven podcasts**. Het ging daarbij zowel om recensies van voorstellingen als essays over bredere ontwikkelingen in de wereld van de podcast en de toneelschrijfkunst. In hun verhalen hadden de jonge makers aandacht voor de specifieke initiatieven van deBuren en de Brakke Grond tijdens deze festivals.

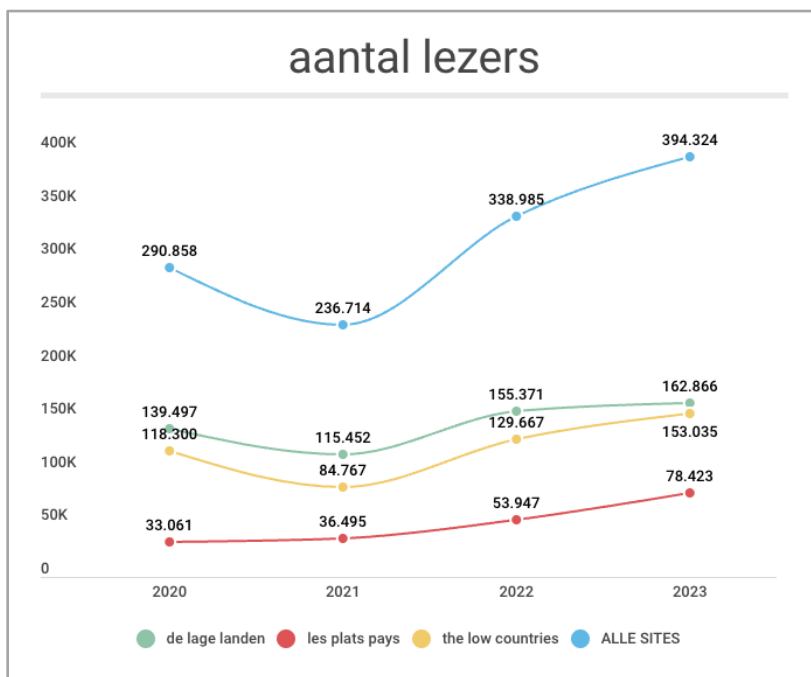
Na afloop van De Mediakaravaan werkten de vijf dames opnieuw mee aan de reguliere productie van *de lage landen*: Niki Meijer, Loes de Groen en Luka De Kinder schreven artikelen voor de website, Lara Maenen en Stefanie De Meerleer brachten via Instagram live verslag uit van Het Betere Boek en De Bronzen Uil, waarvan wij de exclusieve mediapartner waren.

2. Bereik en resultaten websites

2.1. Meer lezers dan ooit

Tegen 2024 moeten we 25% meer lezers bereiken dan aan het eind van de vorige beheersovereenkomst. Die ambitie is nu al ruimschoots waargemaakt.

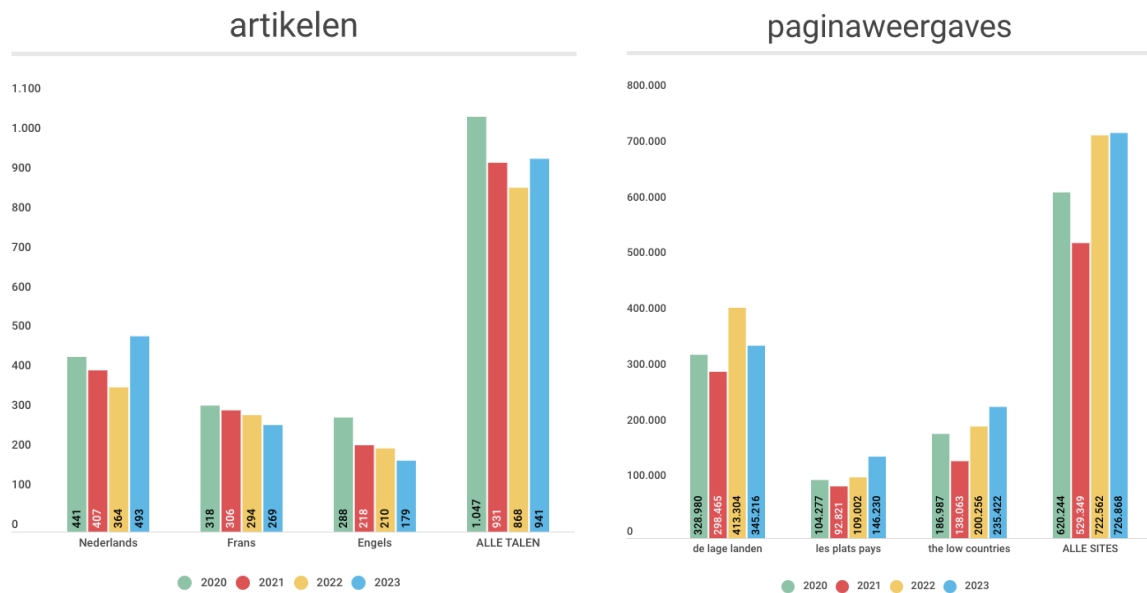
Nooit eerder bereikte Ons Erfdeel zoveel mensen met haar Nederlandstalige, Franstalige en Engelstalige verhalen.

lezers	2020	2021	2022	2023	evolutie 2022-2023
de lage landen	139.497	115.452	155.371	162.866	+4,82%
les plats pays	33.061	36.495	53.947	78.423	+45,37%
the low countries	118.300	84.767	129.667	153.035	+18,02%
totaal	290.858	236.714	338.985	394.324	+16,32%

In 2023 bezochten **bijna 400.000 mensen** (unieke IP-adressen!) onze websites. Dat is een stijging van **16%** in vergelijking met 2022, en **maar liefst 35%** in vergelijking met het eerste coronajaar 2020. Elk van onze websites bekoort elk jaar steeds meer lezers, met een krachttoer bij *the low countries* en vooral *les plats pays*.

2.2. Minder artikelen, maar meer gelezen

aantal artikelen	2020	2021	2022	2023	evolutie 2022-2023
Nederlands	441	407	364	493	+35,43%
Frans	318	306	294	269	-8,50%
Engels	288	218	210	179	-14,76%
totaal	1.047	931	868	941	+8,41%

Op *de lage landen* verschenen in 2023 **meer artikelen dan ooit** die niet in het blad stonden: ruwweg 70% is originele onlinecontent (tegenover circa 55% in 2022). Sinds de aanwerving van een deeltijdse *dedicated* eindredacteur voor de website speelden we sneller in op de actualiteit, met name voor literair nieuws. Ook de nieuwe Kroniek van de Vlaams-Nederlandse samenwerking zorgde voor een gestage toestroom aan artikelen.

Om een groter publiek te bereiken en ons imago te verstevigen schakelden we in 2023 **vier sterke pennen** in voor **nieuwe columns**: kunsthistorica Gerdien Verschoor, journalist Anouk van Kampen en schrijvers Sarah Meuleman en Rob van Essen. Enkele van hun columns behoorden tot de meestgelezen stukken van 2023.

Sinds oktober 2023 verschijnt wekelijks ook een artikel en/of podcast van *de lage landen* in de **nieuwsbrief Zuurstof op Zaterdag**, een samenwerking tussen onafhankelijke uitgevers die kwaliteit en engagement hoog in het vaandel dragen.

Veel van de reeksen en artikelen uit het rijke archief van Ons Erfdeel ontstijgen de onmiddellijke achtergrond waartegen ze zijn geschreven en zijn weken, maanden of zelfs jaren later nog steeds of opnieuw relevant. Als de actualiteit zich daartoe leende, werden die teksten op al onze websites **digitaal ontsloten** en beschikbaar gemaakt voor de lezer. Ze werden gedeeld op sociale media en via de nieuwsbrieven. Op de website van *de lage landen* krijgen deze artikelen vanaf 2023 het label '**Opnieuw actueel**'. Deze werkwijze, het koppelen van archiefverhalen aan de actualiteit, onderscheidt ons van veel andere media.

Bij de anderstalige titels verschenen er bewust minder artikelen in 2023, maar werd er meer ingezet op een **betere nazorg, promotie en verspreiding** ervan.

gelezen artikelen	2020	2021	2022	2023	evolutie 2022-2023
de lage landen	328.980	298.465	413.304	345.216	-16,47%
les plats pays	104.277	92.821	109.002	146.230	+34,15%
the low countries	186.987	138.063	200.256	235.422	+17,56%
totaal	620.244	529.349	722.562	726.868	+0,59%

Er tekent zich voor het tweede jaar op rij een opvallende trend af. Meer artikelen publiceren lukt meer lezers, maar zorgt er niet noodzakelijk voor dat die lezer verhoudingsgewijs meer artikelen leest.

Het beste voorbeeld daarvan is *de lage landen*. Met de komst van Peter Vanwijnsberghe publiceerden we in 2023 maar liefst 35% meer Nederlandstalige artikelen dan in 2022. Dat bracht meer lezers op, maar toch lazen die minder verhalen dan het jaar voordien. Hoe dat komt is een vraagteken.

Bij de anderstalige sites lijkt er wel een duidelijk verband te bestaan tussen aantal verschenen artikelen en de hoeveelheid gelezen artikelen. *Les plats pays* en *the low countries* publiceerden in 2023 (veel) minder teksten, maar ze werden wel meer gelezen door meer mensen.

We vermoeden dat deze factoren meespelen in de opvallende groei van gelezen artikelen op de anderstalige sites.

- ❖ De maximale en **meestal gratis ontsluiting** van de archieven.
- ❖ Een **breder en groter aanbod van crossmediale inhoud** waarbij de video en podcast in een artikel worden geïntegreerd en gepromoot via de sociale media. Hoge kijk- en luistercijfers krikken zo ook de leescijfers op.
- ❖ Hoogwaardige, maar **toegankelijk geschreven** artikelen.
- ❖ Betere afstemming van de verhalen op **specifieke doelgroepen**. Meer aandacht voor de Amerikaanse lezer op *the low countries*, bij *les plats pays* verhalen op maat van het Franstalig publiek in Frankrijk en België.
- ❖ De **samenwerking met andere media en organisaties** die een groot bereik en grote achterban hebben, oa. *DaarDaar* voor de productie van de taalgrensreeks en CODART voor de productie van de meesterwerkenreeks.
- ❖ Grotere **zichtbaarheid in populaire media** (oa. RTBF).
- ❖ De **betere nazorg, promotie en verspreiding** van de anderstalige inhoud, via de eigen nieuwsbrieven en sociale media, en onlinekanalen van de auteurs, vertalers en de in het artikel genoemde personen en organisaties.
- ❖ Het geregeld boosten van verhalen met **betaalde advertenties**.

We analyseren ons websiteverkeer permanent via Google Analytics en Facebook Insights. Op basis daarvan weten we vrij goed **welk soort verhalen het populairst** zijn.

Onderwerpen die in **de actualiteit** staan (literaire prijzen, overlijdens) of **discussie uitlokken** (oorlog, dekolonisering, slavernij, controversiële films, genderneutrale taal) hebben altijd een positieve impact op de leescijfers.

Bij *de lage landen* worden de artikelen over **literatuur** het meest gelezen. Daarom legden we in 2023 daarop het zwaartepunt bij het selecteren van nieuwe reeksen en rubrieken. Van de 27 nieuwe titels vielen er 11 (40%) binnen het thema literatuur.

We belichtten **diverse perspectieven**: in de reeksen ‘Write Now!’ en ‘Eureka?’ kwam jong en divers schrijftalent zelf aan het woord; voor de podcastreeks ‘De Eerste Keer’ gingen twee journalisten in gesprek met literaire debutanten; in onze schrijversdossiers voorzagen we context en duiding bij het leven en werk van literaire grootheden.

De Franstalige lezer van *les plats pays* houdt van verhalen die zich vaak uitspreiden **over meerdere thema’s**. Voorbeelden zijn grensoverschrijdende samenwerking, culturele uitwisselingen tussen de Nederlandstalige en Franstalige wereld, de Nederlandse taal in het algemeen en haar aanwezigheid in de Franstalige wereld in het bijzonder. In absolute cijfers genereren **geschiedenis** en **literatuur** het meeste webverkeer, maar ook en vooral berichten over **de Franse Nederlanden**, en meer specifiek, de taal in die regio.

De website streeft er al een aantal jaren naar om een referentie te worden voor Nederlandstalige literatuur in Franse vertaling. Daarom verschijnen er **steeds meer recensies** van boeken in Franse vertaling. In 2023 waren 32 literaire recensies te lezen op *les plats pays*, waarvan 20 over boeken die in het Frans zijn vertaald.

Les plats pays zette in 2023 ook in op **crossmediale content** met de videoreeksen ‘Chefs-d’oeuvre du canon CODART’ (kunst) en ‘La frontière linguistique, 60 ans après’ (taal/geschiedenis).

Kijken we bij *the low countries* naar de top 25 van meest gelezen verhalen, dan zijn de populairste thema’s **geschiedenis, kunst** en **taal**.

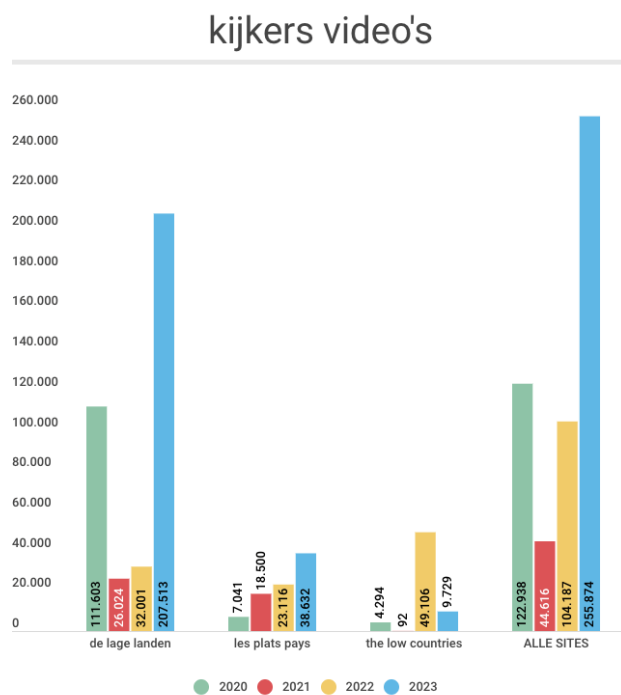
De Verenigde Staten blijven de belangrijkste lezersmarkt voor *the low countries*. Daarom brachten we nog meer **(historische) verhalen die de brug slaan tussen de Lage Landen en Noord-Amerika**. Een mooi voorbeeld daarvan is ‘400 Years of Dutch-American Stories’, een reeks van meer dan twintig artikelen over de banden tussen beide landen, origineel geschreven voor het Nationaal Archief van Nederland.

In 2023 vestigde *the low countries* speciale aandacht op **het belang van de (literaire) vertaler** in het boekenbedrijf met een nieuwe rubriek: ‘The Translator’s Pick’. Elke maand geeft een vertaler Nederlands-Engels literaire tips.

De bijdrages worden op veel enthousiasme onthaald en veelvuldig gelezen door collega-vertalers, vertalervakbladen- en opleidingen, de letterenfonds en uitgevers. Een argument om de rubriek ook in 2024 voort te zetten. De honger naar **informatie over kunst** bij *the low countries*-lezers werd gestild met onze videoreeks 'Masterpieces from the CODART Canon'.

Zie ook bijlage voor een volledig overzicht van reeksen en rubrieken per thema in 2023.

2.3. Hogere kijk- en luistercijfers

website	video's	kijkers*
de lage landen	19	207.513
les plats pays	18	38.632
the low countries	10	9.729
totaal	47	255.874

* In de cijfers zijn alleen eigen (co)producties meegerekend, geen doorplaatsingen. We tellen op Facebook alleen de weergavecijfers en niet de bereikcijfers. Dat betekent dat we alleen die mensen in rekening brengen die meer dan drie seconden, dus bewust, naar een filmpje kijken en niet zij die de video alleen op hun tijdslijn zien passeren zonder echt te kijken.

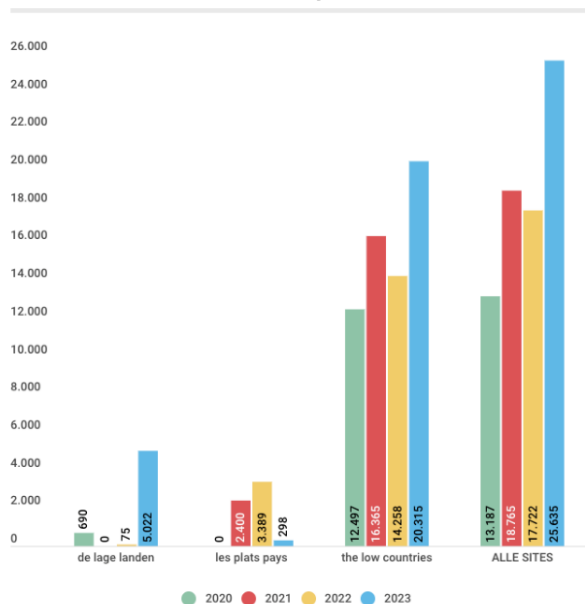
Tegen eind 2024 willen we 30% meer crossmediale content produceren en meer bereik halen in vergelijking met referentiejaar 2020. Dat halen we ruim.

We maakten [47 video's](#), 16 meer dan in 2022. Die verspreidden we op YouTube, Facebook, Instagram en voor het eerst ook op LinkedIn. Daarmee bereikten we **145% meer kijkers** dan in 2022.

Omdat Ons Erfdeel geen reputatie heeft als videoproducent, kozen we voor **samenwerkingen met ervaren videomakers of bekende organisaties**. Zo hebben we in 2023 coproducties opgezet met *DaarDaar* voor de reeks 'De taalgrens, 60 jaar later' en met CODART voor de reeks 'Meesterwerken uit de CODART Canon'.

Door onze naam aan deze organisaties te koppelen, konden we gebruikmaken van en voordeel halen uit hun promotie- en verspreidingskanalen die bekend zijn bij de juiste doelgroep. Zo vergrootten we onze zichtbaarheid en genereerden we hogere kijkcijfers, dan wanneer we de video's alleen zouden produceren en promoten. Dat gold vooral voor onze samenwerking met de in Franstalig België bekende nieuwssite *DaarDaar*. De taalgrensvideo's werden dankzij *DaarDaar* meermaals vermeld op de website en in het journaal van de Franstalige Belgische openbare omroep RTBF. De 18 video's op *les plats pays* bereikten 49% van de bezoekers van de site en hadden een enorm positief effect op het lezersbereik.

luisteraars podcasts

website	podcasts	luisteraars
de lage landen	21	5.022
les plats pays	4	298
the low countries	5	20.315
totaal	30	25.635

We produceerden evenveel podcasts als in 2022, maar konden **45% meer luisteraars** bereiken.

In 2023 lanceerde *de lage landen* **vijf nieuwe podcastreeksen**, waarvan drie in eigen productie.

Vooraf de taalhistorische reeks ‘Kinderen van het ABN’ was een voltreffer, met 3.695 luisteraars over de verschillende platformen heen. Het werkelijke bereik ligt wellicht hoger: podcastmaker en taalexperte Miet Ooms werd over de reeks geïnterviewd tijdens het radioprogramma *Voorproevers* op de Belgische nationale radio VRT Radio 1. En de eerste aflevering van de taalpodcast werd ook uitgezonden in het programma *Zandman*.

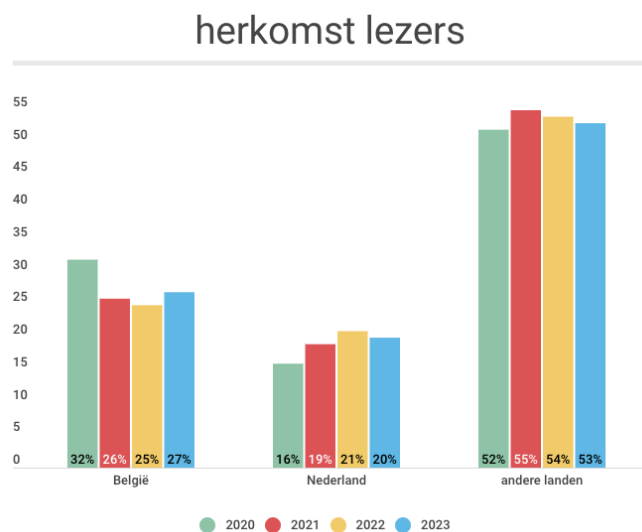
Met de nieuwe reeksen ‘De Mediakaravaan’ en ‘De Eerste Keer’ bedienden we theater- en literatuurlijfhebbers – een belangrijk deel van ons kernpubliek. Deze audioproducties zetten we voort in 2024.

The low countries werkte opnieuw samen met *The Republic of Amsterdam Radio* voor de historische podcast ‘The Low Countries Radio’ en kon daar **meer dan 20.000 luisteraars** mee bekoren.

Hier geldt dezelfde logica als bij video. Meesurfen op de expertise, reputatie en kanalen van onze coproducenten leverde ons een groter bereik op dan wanneer we de podcasts alleen zouden maken en verspreiden.

Zie ook bijlage voor een overzicht van video’s en podcasts per platform in 2023.

2.3. Meer Nederlandse lezers

herkomst lezers	België	Nederland	andere landen
de lage landen	43%	44%	12%
les plats pays	30%	4%	67%
the low countries	10%	11%	79%
totaal:	27%	20%	53 %

landen van herkomst	de lage landen	%	les plats pays	%	the low countries	%
1	Nederland	44,38%	Frankrijk	48,62%	Verenigde Staten	29,79%
2	België	43,47%	België	29,55%	Verenigd Koninkrijk	12,25%
3	Verenigde Staten	2,51%	Nederland	3,87%	Nederland	11,01%
4	Frankrijk	1,69%	Verenigde Staten	2,36%	België	9,64%
5	Duitsland	1,33%	Canada	1,74%	Canada	4,02%
6	Zweden	0,68%	Duitsland	1,63%	Australië	3,01%
7	Spanje	0,54%	Zwitserland	1,25%	Duitsland	2,65%
8	Verenigd Koninkrijk	0,53%	Zweden	0,71%	Indonesië	2,00%
9	Italië	0,43%	Spanje	0,61%	India	1,60%
10	Ierland	0,29%	Italië	0,48%	Frankrijk	1,59%
	andere landen	4,15%	andere landen	9,18%	andere landen	22,44%

Bij *de lage landen* kwam het merendeel van de lezers **opnieuw uit Nederland**, met direct in hun kielzog lezers uit België. Die verhouding weerspiegelt onze profilering als Vlaams-Nederlandse instelling en onze inspanningen om meer Nederlandse dan Vlaamse onderwerpen te belichten.

De meeste lezers van *les plats pays* wonen in **Frankrijk** en **België**. Hun aantal bleef groeien in vergelijking met 2022: 6% meer Franse en 4% meer Belgische lezers.

Bij *the low countries* blijven de **Verenigde Staten** de onwrikbare leider. Met 30% blijft het aandeel Amerikaanse lezers jaar na jaar groeien. Met dank aan reeksen als '400 Years of Dutch-American stories' die Nederland en de VS dichterbij elkaar brengen.

Opvallend is dat het **Verenigd Koninkrijk** een plaatsje gestegen is als tweede populairste land van herkomst. Vermoedelijke oorzaak? De vruchtbare promotie van de toeristische reeks 'Tour of Flanders' door de Vlaamse vertegenwoordiging in Londen. Verrassend is ook dat *the low countries* weer **meer lezers uit Nederland** verleidde dan uit België.

leeftijd lezers	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+
de lage landen	10%	13%	17%	17%	19%	24%
les plats pays	14%	17%	20%	17%	16%	16%
the low countries	21%	20%	18%	15%	13%	13%
totaal	15%	17%	18%	16%	16%	18%

geslacht	man	vrouw	man	vrouw	man	vrouw
	2020	2020	2021	2021	2022	2022
de lage landen	46%	54%	47%	53%	50%	50%
les plats pays	47%	53%	52%	48%	51%	49%
the low countries	54%	46%	52%	48%	53%	47%
totaal	49%	51%	50,33%	49,66%	51,33%	48,66%

Sinds de lancering van Google Analytics 4 in juli 2023 kunnen we geen of geen representatieve cijfers meer verzamelen over de leeftijd en de genderidentiteit van de onlinebezoekers van *de lage landen*, *les plats pays* en *de lage landen*. De wetgeving laat dit nauwelijks nog toe. Niets wijst er echter op dat er op dat vlak veel veranderd is in vergelijking met 2022.

Als er al een evolutie af te tekenen is, dan vermoeden we dat **ons publiek almaar jonger wordt**. Dat kunnen we uit twee zaken afleiden. Ten eerste kregen we er veel volgers bij op Instagram, een social mediakanaal dat vooral door jongeren wordt gebruikt. Ten tweede deden we in 2023 vaker een beroep op **jonge medewerkers**, zoals de vijf cultuurjournalisten van De Mediakaravaan en drie van de vier nieuwe columnisten. Jonge pennen lokken jonge lezers.

2.4. Hogere inzet op talentontwikkeling

Voor een dynamische organisatie is het van levensbelang dat ze voortdurend oog heeft voor jong talent en vers bloed laat stromen in alle niveaus van haar werking. Jongeren kansen geven hoort meer dan ooit tot het DNA en de missie van Ons Erfdeel.

In 2023 gingen we bij *de lage landen* van start met een uniek talentontwikkelingsproject: **De Mediakaravaan**. Daarbij leiden we via workshops Vlaamse en Nederlandse jongeren op tot cultuurjournalisten. We sturen ze op pad naar twee culturele festivals om verslag uit te brengen in artikelen en podcasts. De Mediakaravaan trekt in 2024 verder.

Daarnaast werkten we voor al onze publicaties weer **samen met scholen**. Karel Van Assche, Masterstudent Moderne Vergelijkende Letterkunde aan UGent, kwam als **stagiair** de knepen van het vak leren bij de lage landen.

Les plats pays sloeg de handen in elkaar met **UMons, ULille en UGent**. Studenten van de vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie (specialisatie Nederlands en Engels naar Frans) namen de verhalen onder handen van twee reeksen.

the low countries ging aan de slag met professoren en studenten Dutch Studies van **University of Sheffield** en **University College London**. We publiceerden hun fragmentvertaling van de novelle *Zo hoog stond de zon* van Simone Atanga Bekono.

Dat talentontwikkeling bij Ons Erfdeel geen hol begrip of tijdelijke trend is, bewijzen onze eindredacteuren elke dag. Zij geven jonge auteurs permanent **publicatiekansen en feedback** bij hun teksten.

Studenten uit Sheffield en Londen tijdens een vertaalworkshop met de Nederlandse auteur Simone Atangana Bekono.

Ons Erfdeel staat er ook bij collega-media om bekend veel tijd en energie te investeren in de eindredactie van elk artikel en het vakkundig begeleiden van haar steeds jongere medewerkers.

Tot slot werd de **verjongingskuur** ook doorgezet in onze redactieraden met de komst van enkele twintigers.

2.5. Meer duurzame partnerschappen

Op 17 juni was de lage landen met een stand aanwezig op het congres van Onze Taal in Haarlem.

De **redacties** van *de lage landen*, *Septentrion*, *les plats pays* en *the low countries* **werken onderling permanent samen**. Er worden elke dag ideeën, contacten en verhalen gedeeld. De titels namen heel wat artikelen, reeksen en rubrieken van elkaar over, niet alleen om kosten te besparen, maar ook omdat veel verhalen nu eenmaal relevant zijn voor zowel een Nederlandstalig, Franstalig als Engelstalig lezerspubliek. Elk overgenomen artikel wordt licht geredigeerd op maat van de eigen (anderstalige) lezer.

Maar er wordt ook **veel samengewerkt met externen**. Onze webredacties en tijdschriften investeerden in 2023 minder in eenmalige – vaak tijdrovende – samenwerkingen, maar gingen meer partnerschappen aan met organisaties die onze missie op langere termijn kunnen helpen realiseren.

We gingen in zee met de meest diverse instellingen, van universiteiten tot ambassades, van cultuurorganisaties tot toeristische diensten, en dat voor het produceren, promoten en presenteren van redactionele inhoud.

Terwijl we met de ene organisatie samenwerkten om **jong talent een kans** te geven (vertaalateliers, opleidingen neerlandistiek, deBuren, De Brakke Grond), kozen we een andere organisatie om samen **artikelen en reeksen te produceren** (DaarDaar, Eos, De Groene Amsterdammer), **onze zichtbaarheid te verhogen** (toeristische diensten) of **inhoud wereldwijd te verspreiden** (ambassades en consulaten).

Het aangaan van internationale partnerschappen past ook in een strategie om ons **wereldwijde netwerk** uit te breiden (vertalersrubriek 'The Translator's Pick'), een **actieve doelgroepenwerking** (hoger onderwijs) te voeren en een **steviger buitenlandpolitiek** (reeks 'Tour of Flanders) uit te bouwen.

Zie ook bijlage voor een overzicht van redactionele partnerschappen in 2023.

3. de lage landen (tijdschrift)

3.1. Aangescherpte themanummers

Sinds 2021 schuiven we in elk nummer van *de lage landen* **een uitgelicht dossier rond één thema** naar voren. Zo kunnen we grondiger en meer geconcentreerd ingaan op één onderwerp, dat relevant en bij voorkeur actueel is. Ook communicatief is het veel duidelijker om te werken met een mooi afgelijnd focusthema.

Die **thematische aanpak** hebben we in 2023 wat **aangescherpt**: een uitgelicht dossier in *de lage landen* omvatte in de recentste jaargang gemiddeld zes tot zeven artikelen (tegenover zeven tot acht in 2022), goed voor een veertigtal pagina's of iets meer dan een vijfde van het blad. Zo bereikten we een goed evenwicht tussen aan de ene kant een uitgelicht dossier geconcentreerd op één thema en aan de andere kant de ruime waaier aan diepgaande artikelen over diverse onderwerpen.

We belichtten de focusthema's altijd **vanuit onze vijf hoofddomeinen**: geschiedenis, taal, literatuur, kunst en samenleving. Het thema wordt prominent op de cover weergegeven (grote titel + ondertitel en illustratie). De artikelen binnen dat thema staan vooraan in het blad onder de noemer 'uitgelicht' en krijgen een aparte steunkleur mee. Dit waren de vier focusthema's in 2023:

de lage landen 1 – Nederlands is een werkwoord. Waarom het debat over onze taal nooit stilvalt

Net als in 2022 stelde het eerste nummer van de jaargang 2023 scherp op het Nederlands. Onze taal is levende materie waarover we het misschien nooit echt eens worden. Vandaar de titel van het themadossier: ‘Nederlands is een werkwoord’.

We brachten stukken over genderbewust Nederlands, verengelsing van het hoger onderwijs, moeilijk te verzoenen visies op taal en een nieuwe ontwikkeling: digi-taal.

Het dossier bevatte ook een pleidooi voor meer empathie met anderstaligen die een accent hebben en een oproep tot een minder op Nederland gerichte neerlandistiek.

Naast het dossier ging het over vrijmetselarij, een stukje vervaagd protestants verleden van de Lage Landen, samenleven in tijden van identiteitspolitiek en de Indische letteren, PFAS als politieke slijtstof tussen Nederland en Vlaanderen, en Vlaams-Nederlandse samenwerking bij televisieseries.

de lage landen 2 – Allemaal animaal. Het dier in de mens, de mens in het dier

De roep om meer rechten voor dieren klinkt almaar luider. Waar komt die vraag vandaan? En waarom spiegelen mensen zich zo sterk aan dieren? In het themadossier 'Allemaal animaal' gingen we op zoek naar het dier in de mens en de mens in het dier. Je leest stukken over Reynaert en Vlaanderen, het 'dierenkoor' van P.C. Hooft-laureaat Tijs Goldschmidt, de wolf als idool van extreemrechts, de grutto als symbool van de Nederlandse natuur, hybride wezens in de kunst en de gekooide wildernis in onze dierentuinen.

Naast het dossier lees je over de historische canon, armoedebeleid, zorgen om de Taalunie, Vlaams-Nederlandse samenwerking in de muziek, de verengelsing van het boekenvak, de vrouwelijke blik in het theater en de windmolen tussen erfgoed en kitsch.

de lage landen 3 – School maken. Zo haalt ons onderwijs beter punten

Met het dossier 'School maken' hield *de lage landen* de lezer bij de les. Een Nederlandse en een Vlaamse onderwijsexpert, Erik Meester en Pedro De Bruyckere, pleitten samen voor een herwaardering van kennis, kunde en basisvaardigheden.

Het dossier bevatte ook een pleidooi voor de hogescholen, liet zien waarom het kunstonderwijs de tijdgeest mee heeft en verklaarde waarom de overheid soms te weinig grip heeft op de scholen.

Naast het dossier ging het in dit nummer onder meer over wetenschapspionier Antoni van Leeuwenhoek, vaderlandse verdwazing in de canon, het Nederlandse Slavernijmuseum, stilstand langs de IJzeren Rijn, klimaatboeken, Vlaams-Nederlandse samenwerking in het theater, boze vrouwen in de kunsten en de wijze waarop jongeren zich informeren over literatuur.

de lage landen 4 – Hoe bevrijd is onze seksualiteit?

Nederland en België zijn wereldwijd voorlopers in de maatschappelijke en culturele omgang met seksualiteit. Maar een zeker gevoel van ongemak is nooit verdwenen en lijkt zelfs weer te groeien.

Aan de ene kant groeit het onbehagen over de seksualisering van de samenleving, aan de andere kant klinkt de roep om diversiteit op het vlak van seksuele beleving en gender steeds luider. Het vierde nummer van *de lage landen* bewoog zich in dat maatschappelijke spanningsveld. Welke plaats neemt seksualiteit nu precies in onze samenleving in? Hoe is dat historisch geëvolueerd? En hoe zie je dat terug in de literatuur, de kunst en de taal?

Naast het dossier brachten we stukken over sensitivity readers bij uitgeverijen, hoe het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden uiteenviel, James Ensor, geschiedenis en natievorming, Voeren na de taalstrijd en populistten in de Europese politiek.

3.2. *Extra focus op Vlaams-Nederlandse samenwerking*

Vlaams-Nederlandse samenwerking zit in het DNA van *de lage landen* en de andere publicaties van Ons Erfdeel vzw. Het idee dat Vlaanderen en Nederland (en bij uitbreiding alle Nederlandssprekenden wereldwijd) natuurlijke bondgenoten zijn, loopt dan ook als een rode draad door alles wat we doen.

In 2023 hebben we die soms wat **impliciete rode draad expliciet zichtbaar gemaakt** in het tijdschrift *de lage landen* door in elk nummer **stukken te publiceren uit VL ⇌ NL**, de kroniek van de Vlaams-Nederlandse samenwerking, die in januari 2023 van start is gegaan op de website.

Daarin ging het over PFAS; samenwerking in de film-, muziek- en theatersector; problemen met de Taalunie; samenwerking in het onderwijs; gebrek aan samenwerking rond de IJzeren Rijn en de buitenlandse profilering van Vlaanderen, België en Nederland.

3.3. *Samenwerking met diverse partners*

In 2023 hebben we voor drie van de vier edities van *de lage landen* zowel inhoudelijk als promotioneel samengewerkt met diverse partners.

In het tweede en derde nummer publiceerden we artikelen die gerealiseerd waren **samen met andere media**. De verhalen over de Taalunie en de IJzeren Rijn kwamen tot stand in coproductie met *De Groene Amsterdammer* en met de financiële steun van het Fonds Pascal Decroos. In het laatste nummer verschenen artikelen over James Ensor dankzij een overeenkomst met het tijdschrift *Eos Wetenschap*.

Voor *de lage landen* twee en vier gingen we **aankloppen bij uitgeverijen** voor twee voorpublicaties: *De Reynaert. Leven met een middeleeuws meesterwerk* van Frits van Oostrom en *De scheiding die niemand wilde: Nederland en België, de vereniging en de breuk 1815-1839* van Willem de Bruin.

Voor het themadossier over seksualiteit sloegen de redacties van *de lage landen* en *Septentrion* de handen in elkaar. Beide titels publiceerden artikelen die het resultaat waren van een gezamenlijke redactieraad, samengesteld uit experts op het vlak van seksualiteit. De presentatie van het seksualiteitsnummer vond plaats bij **deBuren** in Brussel.

Op 30 november werd het seksualiteitsdossier van de lage landen voorgesteld tijdens een panelgesprek in deBuren.

Artikelen waren vaak ook het resultaat van een **samenwerking met verenigingen**. Zo konden we dankzij vzw Pacificatielezingen een artikel over populisme in de Europese politiek publiceren. Dat was een bewerking van de Pacificatielezing die NRC-journaliste Caroline de Gruyter hield in het Gentse stadhuis.

Zie ook bijlage voor een overzicht van alle redactionele partnerschappen in 2023.

4. Septentrion

4.1. *Thema's op maat van de francofonie*

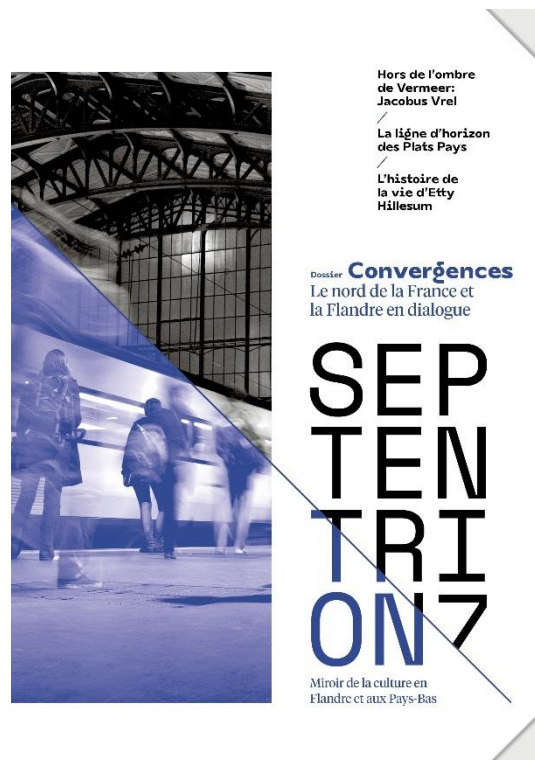
Het tijdschrift Septentrion ontstond vanuit de overtuiging dat staats- en taalgrenzen geen muren hoeven te zijn. Door je onbevangen aan een ander taalgebied te presenteren en ook aandacht te schenken aan de vele voorbeelden van **wederzijdse culturele beïnvloeding**, bevorder je begrip en verstandhouding over die grenzen heen. Maar we leven in een tijd waarin velen lijken terug te kruipen in de eigen cocon, omringd door zelfgebouwde muren. Daarom is het citaat van Paul Valéry dat in 1972 het eerste nummer van het blad sierde zo mogelijk nog actueler dan toen: “Enrichissons-nous de nos mutuelles différences”.

Septentrion heeft onverminderd de reputatie van een kwaliteitsvolle periodieke publicatie met informatie over **de Lage Landen op maat van de francofonie**. Het tijdschrift brengt die informatie in de taal van de doelgroep en is daarom uniek. Er is in Europa geen vergelijkbaar voorbeeld.

Septentrion verscheen in 2023 in twee dikkere nummers. Elk nummer was deels gewijd aan een dossier, waarvoor we ons telkens door meerdere specialisten lieten adviseren in een ad hoc redactieraad. Het bekende bureau Pjotr, dat de voorbije jaren tal van prijzen ontving, zorgde ook in 2023 voor de vormgeving.

Septentrion 1 - Convergences. Le nord de la France et la Flandre en dialogue

Er is maar één grens waar Vlaanderen en Frankrijk elkaar als het ware ontmoeten, die tussen West-Vlaanderen en het Franse département du Nord. Vanuit onze cultuurdiplomatieke missie ligt het voor de hand dat het département du Nord en het aanpalende département du Pas-de-Calais, gebieden die de meeste Nederlandstalige media ondanks een historische link met Vlaanderen veelal over het hoofd zien, in *Septentrion* veel aandacht krijgen.

We constateerden het herhaaldelijk, in het Noorden van Frankrijk is de kennis over het Nederlandse taalgebied, nochtans zo dichtbij gelegen, uiterst beperkt. Aan Nederlandstalige zijde blijft het beeld dat leeft over de andere kant van de grens vaak hangen in clichés of geromantiseerde beelden.

Daarom vond *Septentrion* het hoognodig om een ruim en gevarieerd themadossier te maken dat peilt naar de **concrete samenwerking en uitwisseling tussen die départements en het westelijke deel van Vlaanderen**, een cartografie van wat is en zou kunnen zijn. Ook al hoefden enkele pluspunten niet nodeloos onderbelicht te blijven, het dossier moest vooral inzoomen op dringende noden en verwachtingen. Bij de keuze van auteurs beoogden we een mix van Nederlandstalige en Franse medewerkers, zodat het thema letterlijk en figuurlijk van verschillende kanten werd belicht.

De artikelen in het dossier ‘Convergences’ bestrijken grosso modo drie domeinen. Het eerste laat zich het best samenvatten als “**gouvernances**”. Voor welke bestuurlijke uitdagingen staan we aan weerszijden van de grens? Het nummer opent met een verhelderend stuk van de journalist Nicolas Montard, die met meerdere stakeholders (vooral politici en ambtenaren) van de grensoverschrijdende samenwerking is gaan praten. Je vindt in zijn artikel een aantal concrete suggesties, onder meer rond mobiliteit, om het leven van de Franse en Vlaamse grensbewoner gevoelig te verbeteren.

Rekening houdend met de taalhistorische context van “Frans-Vlaanderen” is het geen toeval dat het dossier **meerdere bijdragen** telt **over taal**. Daarin verdiende het onderwijs Nederlands in Noord-Frankrijk speciale aandacht, met op de achtergrond de recente promotie van het “Vlaemsch” tot “langue régionale” als identitaire stoorzender.

Het dossier presenteert ook enkele concrete **good practices**, stevig ingebed of nog pril. Of het nu gaat om gemeenschappelijke projecten van twee buurstedes met dezelfde naam (Comines) of een Huis van de Dichter dat heeft besloten de blik te richten over de grens heen, ze zorgen voor positieve geluiden.

Het dossier ‘Convergences’ zal op **17 april 2024** uitmonden in **een groot colloquium in het stijlvolle en traditierijke Hospice Comtesse in Rijsel**. Deelnemers aan drie panels, onder wie politici, gaan met elkaar in gesprek over de dagelijkse grensoverschrijdende samenwerking, de verwachtingen van jongeren aan weerszijden van de grens en de samenwerking tussen musea en andere culturele instellingen. *Septentrion* organiseert dit evenement samen met het département du Nord, de Provincie West-Vlaanderen en de Délégation de la Flandre in Parijs.

Septentrion 2 - L'origine du monde. La vie sexuelle des Plats Pays

Een redactie die de cultuur van Vlaanderen en Nederland wil presenteren aan de anderstalige lezer houdt constant in het oog in welke domeinen de Lage Landen een andere ontwikkeling hebben gekend dan de buurlanden en de rest van Europa. Al vlug kom je uit bij **onze kijk op en onze omgang met seksualiteit**. Die is op essentiële punten anders dan in het buitenland. Om maar twee voorbeelden te noemen: Nederland en België waren de eerste landen die het homohuwelijk legaliseerden en de Lage Landen hebben, in tegenstelling tot onder meer Frankrijk, een liberale regelgeving rond prostitutie.

'L'origine du monde' begint met een schets van de internationaal bekende historicus Wannes Dupont over de manier waarop onze kijk op en beleving van seksualiteit is geëvolueerd van de Tweede Wereldoorlog tot nu. Veel aandacht gaat ook uit naar het feminisme in de Lage Landen, met name naar de relatie tussen **feminisme en seksualiteit** en naar de soms gewrongen verhouding tussen feminisme en pornografie.

Ook **literatuur** neemt in het dossier een prominente plaats in. Literatuurcritica Maaike Meijer verheugt zich in de nieuwe weg die de **Nederlandstalige lesbische roman** lijkt in te slaan. Personages en scènes worden meer dan vroeger bekeken en beschreven vanuit een vrouwelijk perspectief. Een jonge schrijfster ergert zich dan weer aan de persistente mannelijke kijk op onze eigen literatuurgeschiedenis, met boeken vol intimidatie en seksueel geweld.

Hoewel de kijk op seksualiteit in de Lage Landen volgens meerdere medewerkers aan het dossier getuigt van een groeiende volwassenheid, zijn er ook negatieve geluiden. Journaliste Maria Vlaar vraagt zich af waarom er **in de kunst zo weinig mannelijk naakt** is te zien en ontzuiverend is het artikel over de internationale **seksuele contrarevolutie**. Feilloos ontrafelt de auteur de mechanismen achter die tegenbeweging en noemt ze de personen en initiatieven die lang bevochten seksuele vrijheden willen afschaffen. Het zou best kunnen dat zij de volgende jaren ook de Lage Landen in het vizier nemen. De eerste tekenen zijn er.

4.2. *De blik gericht op de actualiteit*

Zoals de voorgaande jaren was *Septentrion* ook in 2023 veel meer dan de optelsom van twee dossiers. We bleven de **literaire en artistieke actualiteit** in de Lage Landen volgen en het tijdschrift had onverminderd belangstelling voor **maatschappelijke uitdagingen en ontwikkelingen, geschiedenis en taal**.

Enkele voorbeelden van onderwerpen die elk in een apart artikel aan bod kwamen: Nederlandstalige literatuur geschreven in de gevangenis (met gedichten en een prozafragment), de beschrijving van dementie in onze literatuur (met prozafragmenten), de horizon van de Lage Landen (naar aanleiding van tentoonstellingen in de stadsmusea van Gent en Rotterdam), de Nederlandse zeventiende-eeuwse schilder Jacobus Vrel (naar aanleiding van een expositie in de Fondation Custodia in Parijs), welke variant kiezen van het Nederlands in het onderwijs Nederlands buitengaats?, de strijd tegen armoede in Nederland, het leven in Voeren (zestig jaar na de invoering van de taalgrens), de Vlaamse Canon.

Over dat laatste onderwerp organiseert *Septentrion* op **6 april 2024 een panelgesprek** dat zal plaatsvinden op **Foire du Livre de Bruxelles**. Drie Franstalige Belgen, historica Chantal Kesteloot en de journalisten Alain Gerlache en Aubry Touriel, zullen hun kijk geven op de **Canon van Vlaanderen** en gaan na in hoeverre die een model kan zijn voor een vergelijkbaar initiatief in Franstalig België.

4.3. *Ten dienste van de Nederlandstalige literatuur*

Septentrion heeft als “passeur de culture” van oudsher veel belangstelling voor Nederlandstalige literatuur in Franse vertaling. Uitgeverijen en vertalers laten ons herhaaldelijk weten dat onze recensies een belangrijk steuntje in de rug zijn bij het introduceren en **bekendmaken van Vlaamse en Nederlandse auteurs in de francofonie** en mede daarom zeer naar waarde worden geschat.

We bespraken in 2023 publicaties van onder meer Lize Spit, Chris De Stoop, Charlotte Van den Broeck, Miriam Van hee, Lale Gül, Anna Enquist en Sander Kollaard.

IV. COMMUNICATIE EN MARKETING

Inleiding

de lage landen wil meer dan ooit het digitale, meertalige platform zijn dat context geeft bij cultuur in Vlaanderen en Nederland.

Op commercieel vlak was 2023 een jaar van grote omwentelingen. Voor het eerst kreeg *de lage landen* een **performant, strategisch marcom-plan** dat een leidraad biedt bij alle commerciële beslissingen en acties. Dit belangrijk plan is er mede gekomen na de aanwerving begin juni 2023 van een nieuwe 'Hoofd Marketing & Communicatie'.

Onder zijn leiding werd gestart met een doorgedreven professionalisering van de marcom-aanpak. En omdat je geen stevig huis kan bouwen zonder sterke fundamenten, vertaalde het analytische denkwerk zich in **concrete stappen, aangevuld met prioriteiten**. Deze moeten onze organisatie op korte, middellange en lange termijn de nodige commerciële slagkracht geven. Dit zowel in Vlaanderen als Nederland.

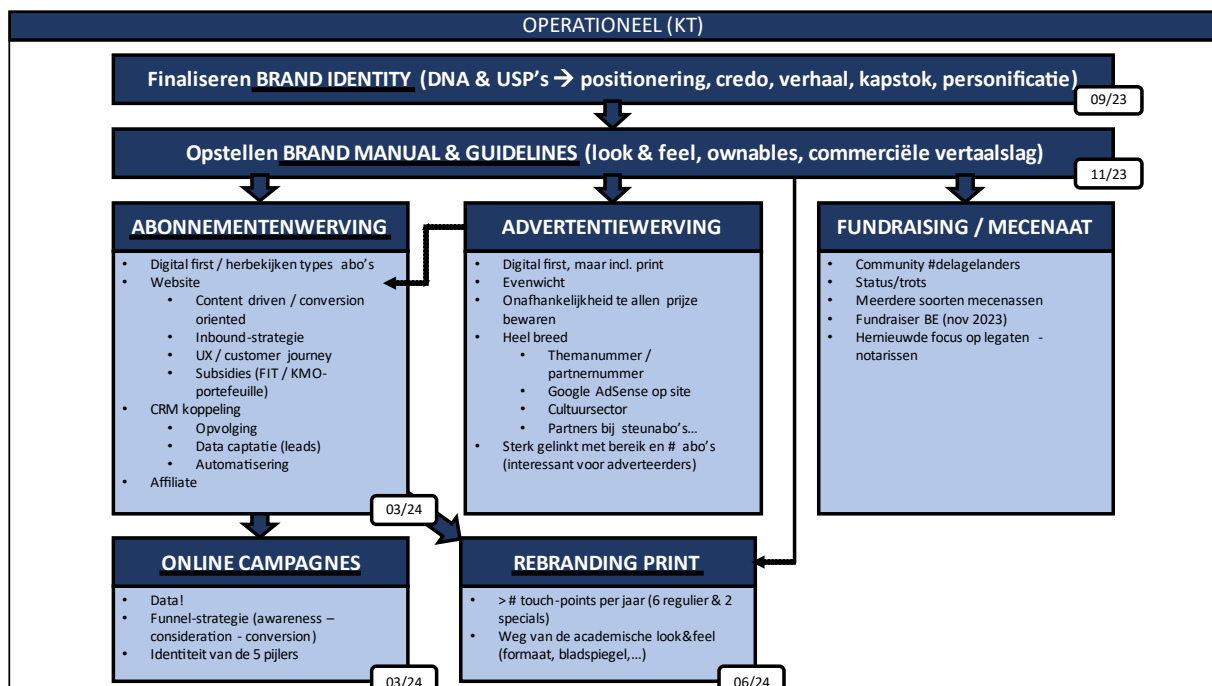
We doen hiervoor deels een beroep op *best practices* die hun succes al bewezen in de profit omgeving. Deze strategieën passen we, aangepast waar nodig, toe op onze non-profit organisatie. In 2023 werden de eerste fases van het nieuwe marcom-plan reeds opgestart en/of afgerond. 2024 wordt het jaar waarin het volledig uitrollen van het plan ook daadwerkelijk en aantoonbaar zal renderen.

1. Het MARCOM-plan, opgebouwd rond drie objectieven

Het strategisch plan is geënt op **drie belangrijke objectieven**, die telkens een aantal **kwantificeerbare deeldoelstellingen** toegewezen kregen.

Zoals eerder aangehaald kan deze aanpak enkel slagen als elke stap nauwkeurig wordt afgewerkt vooraleer een volgende fase wordt aangesneden. De beslissingen met betrekking tot de merkidentiteit (stap 1) hebben we nodig voor de uitwerking van onze brand manual (stap 2). En die laatste is op zijn beurt weer onmisbaar voor het versterken van onze abonnementenwerving via o.a. een hernieuwde website (stap 3).

In 2023 werden de fundamentele beslissingen genomen die het (commerciële) toekomstpad voor *de lage landen* heel duidelijke visualiseren. Hierna gaan we dieper in op elk van deze pijlers.

1.1. Versterken van de algemene communicatie

1.1.1. Brand Identity / Merkidentiteit

In 2023 werd werk gemaakt van een heel duidelijke **afbakening van onze identiteit en ons DNA**. Wie is *de lage landen*? En wie is *de lage landen* ook niet? Doorheen het jaar werden meerdere groepsdiscussies en infomomenten met externe consultants georganiseerd die het volledige team betrokken bij deze belangrijke strategische discussie. Dit uitgebreide voorbereidende werk resulteerde in het vierde kwartaal (Q4) van 2023 in de **lancering van een heldere missie en visie** (zie hfst. 2, pag.)

1.1.2. Brand Manual / Huisstijlhandboek

Nog in 2023 hebben we de beslissingen uit subdoelstelling 1.1 gebruikt om – voor het eerst in de geschiedenis van onze organisatie – **een professionele huisstijl en bijhorend handboek** te ontwikkelen. Deze huisstijlgids omvat alle bouwstenen voor geslaagde ontwerpen: **logo, typografie, kleuren, grafische elementen en beelden**.

Het belangrijk document legt zo de visuele krijtlijnen vast voor alle communicatie die de komende jaren zal ontworpen worden. Een eenduidige vormgeving voor elke interne en externe uiting van *de lage landen* is immers cruciaal voor het opbouwen van herkenning en vereenzelviging van onze lezers/abonnees met de organisatie. Met deze huisstijl zetten we een grote stap voorwaarts in de richting van het uitbouwen van een sterke community. Een onmisbare gids dus voor iedereen die *de lage landen* mee vormgeeft.

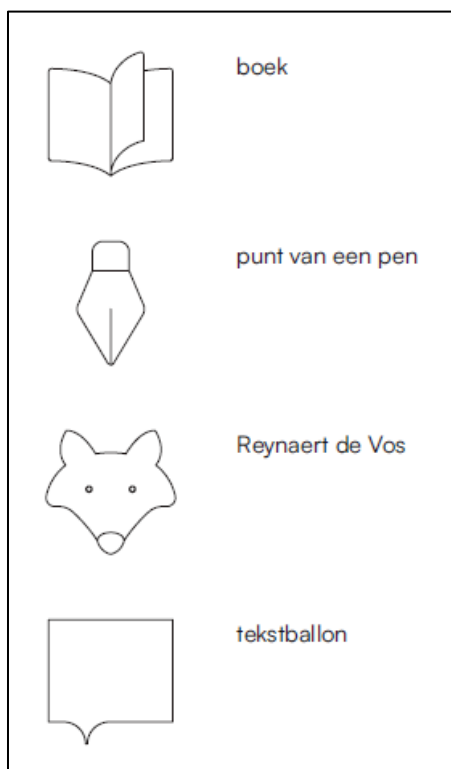
Enkele cruciale onderdelen van de briefing die in september 2023 aan het ontwerp bureau werden meegegeven:

- We willen een evolutie, geen revolutie
- We raken niet aan onze kernwaarden: kwaliteit, ruime blik, openheid, meertaligheid
- We voegen hier enkele nieuwe zaken aan toe: toegankelijkheid, warmte, moderniteit
- We houden van eenvoud en klasse die onze huidige lezers niet afschrikt. En die nieuwe lezers aanzet om *de lage landen* te ontdekken.
- We zoeken naar nieuwe ‘ownables’, herkenbare grafische elementen die op termijn onlosmakelijk verbonden zullen zijn met het merk *de lage landen*.

Eind september 2023 hebben we onze gloednieuwe identiteit gefinaliseerd – een belangrijke mijlpaal in de geschiedenis van onze organisatie.

Het oude **logo**, dat werd gezien als te hard en verouderd, kreeg een moderner kleedje aangemeten, klaar voor de toekomst:

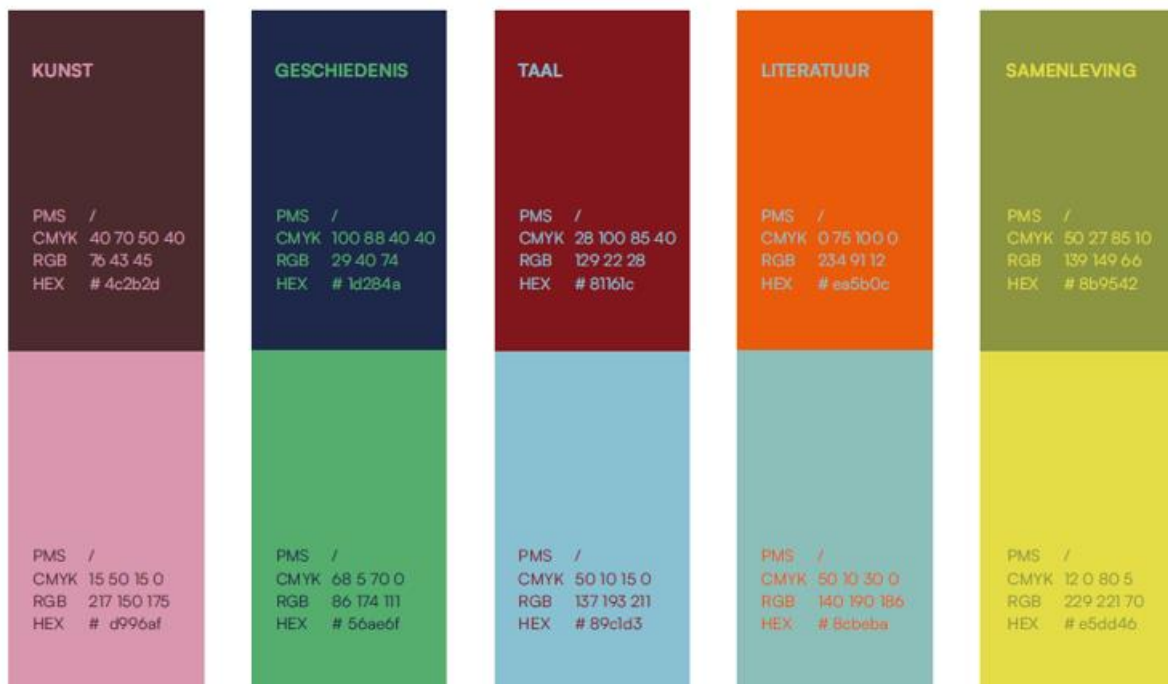
Het abstracte **beeldmerk** symboliseert een opengeslagen boek (literatuur), de punt van een pen / tekstballon (taal), Reynaert de vos (geschiedenis) en een figuratief element (kunst). Zo combineert het nieuwe logo de vier grote pijlers waar *de lage landen* zich van bij het begin op concentreert.

We werken **niet langer met afzonderlijke kleuren in het standaard logo** om de flexibiliteit in gebruik (op alle achtergronden) zo groot mogelijk te houden. Elke taalvariant heeft ook een eigen publiek waardoor een visueel onderscheid hier niet nuttig is. De **kleurendifferentiatie** komt daarom nu vooral tot uiting **doorheen de verschillende pijlers**.

De **primaire kleuren** van de lage landen worden donkerbruin en zand. Alle communicatie die niet kan toegewezen worden aan één van onze pijlers zal in deze kleurstelling worden opgemaakt.

Aan elk van onze belangrijke pijlers (literatuur, taal, geschiedenis en kunst) werden bovendien **twee complementaire, moderne kleuren** toegewezen die doorheen alle specifieke communicatie op meerdere dragers zullen gebruikt worden.

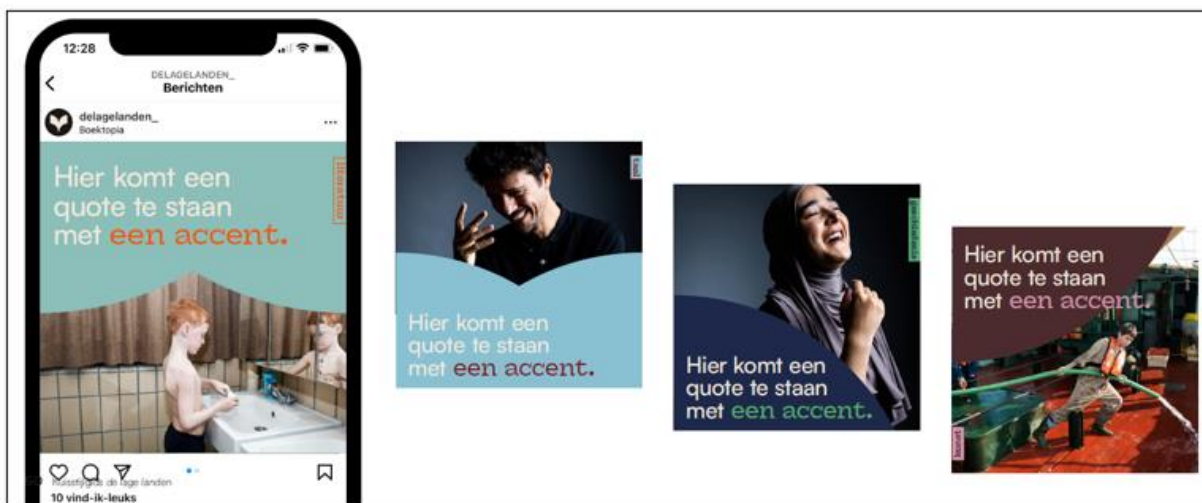
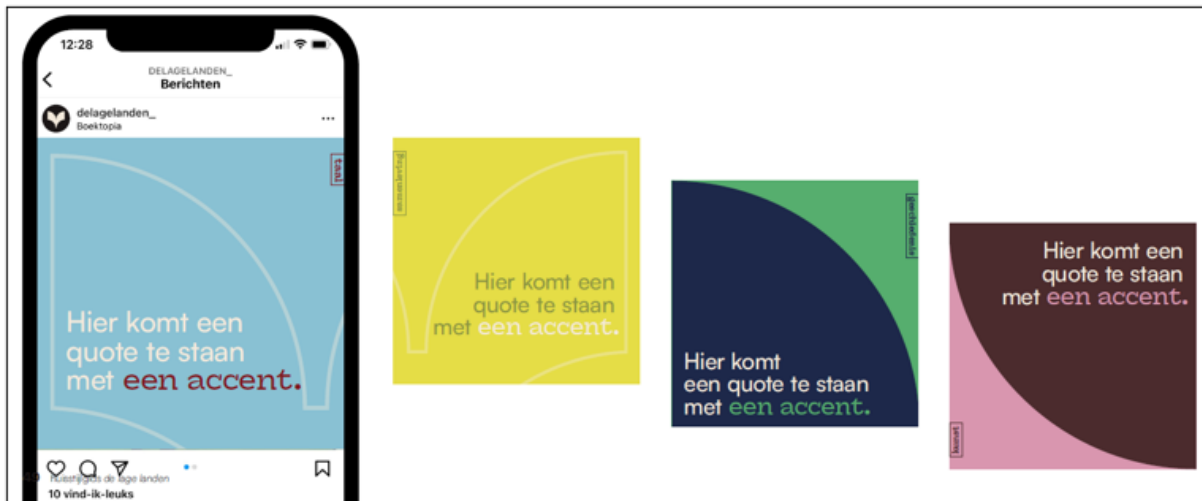
Het eindresultaat van dit project is een visuele identiteit die *de lage landen* op een herkenbare, consistente manier in de markt zal zetten als baken van (cultureel) vertrouwen. En dit zowel in print als online.

Deze huisstijl geeft ons ook de nodige commerciële instrumenten om marketinginspanningen nog beter te laten renderen. Hieronder tonen we **enkele van de dragers** die als sjabloon werden ontwikkeld voor gebruik in latere communicatiecampagnes.

Templates voor **algemene communicatie** vanuit de organisatie *de lage landen*:

Templates voor specifieke **communicatie binnen één van onze kernpijlers:**

1.2. *Verhogen van het bereik*

1.2.1. *Ontwikkeling nieuw online platform*

Naar goede gewoonte zorgde de redactie van *de lage landen* ook in 2023 voor een grote hoeveelheid kwalitatieve content. Het is cruciaal dat we deze content op de best mogelijke manier tot bij ons doelpubliek brengen. En het belangrijkste kanaal hiervoor is onze **website**.

Echter, de huidige website voldoet niet langer aan de eisen van een hedendaagse, performante marketingtool. Ze is opgebouwd vanuit één enkele doelstelling: het presenteren van artikelen met een hoog leescomfort. En hoewel dit uiteraard een nobel streven is, moeten we ook de commerciële draagkracht van onze online activiteiten versterken. Daarom is in 2023 beslist om **een nieuwe website per taalrol** te ontwikkelen.

We werkten hiervoor samen met Afdeling Online, een Nederlands communicatiebureau, gespecialiseerd in het bouwen van websites en het enten van online campagnes op deze platformen. De keuze voor deze partner werd genomen na een uitgebreide pitch in september met Belgische en Nederlandse kandidaten. De **lancering** van de nieuwe website is voorzien voor Q2 van 2024.

Technisch: we ontwikkelden voor *de lage landen* een moderne, **inbound-gedreven** website met oog voor **datacaptatie** en ruimte voor een efficiënt gebruik van technieken om prospecten doorheen een **verkoopstrechtter** (sales funnel) te loodsen. Dit met het oog op abonnementenwerving en losse verkoop van nummers. Dit zal niet enkel onze online omzet ten goede komen. Ook potentiële adverteerders krijgen zo een mooi visitekaartje te zien bij het eerste contact met onze organisatie.

Vanuit de nieuwe website zullen we in 2024 gestructureerde en geïntegreerde campagnes opzetten die **vanuit awareness, over consideration tot conversion** leiden. Zie infra.

1.2.2. *Uitwerken doelgroepenbeleid*

Traditioneel focust *de lage landen* op een **hoogopgeleid, ouder publiek** binnen een brede geografische context. Het is de expliciete wens van de organisatie om deze klassieke doelgroep te verbreden en ook specifieke **subdoelgroepen** performant af te bakenen. We denken hierbij aan studenten, jonge gezinnen (+35/40 jaar),...

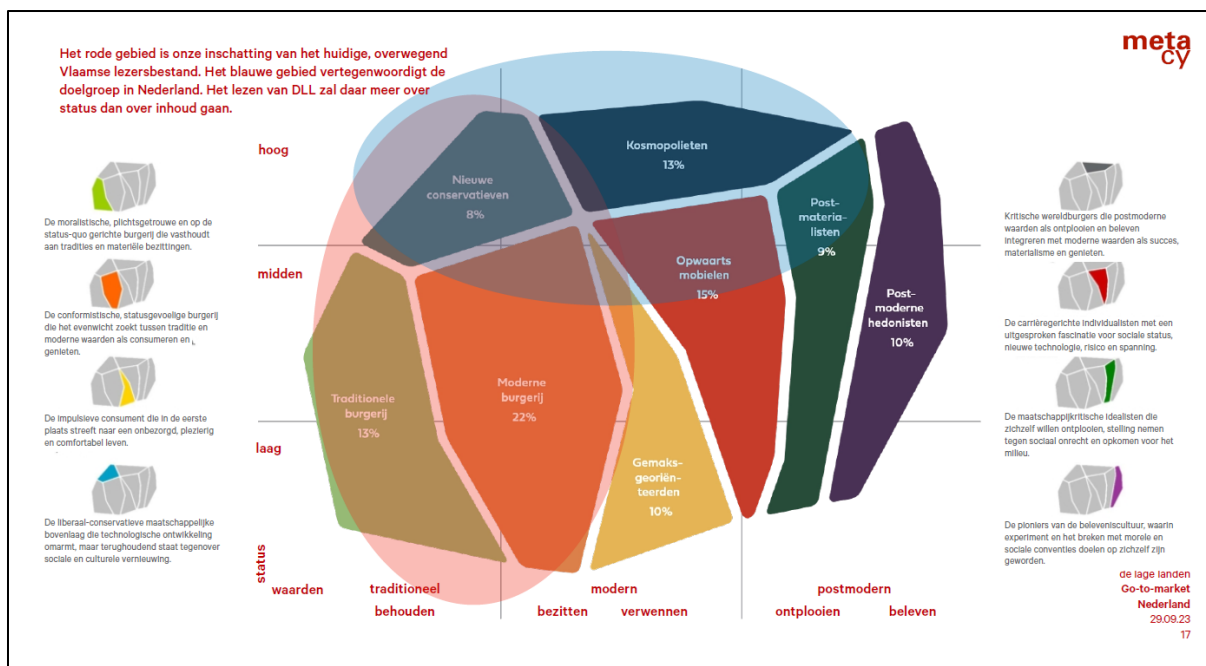
In 2023 werkten we verschillende **persona's** uit die onze diverse doelgroepen visualiseren. Zo weten we perfect hoe specifieke marketingcampagnes moeten opgezet worden om op de best mogelijke manier een bepaalde doelgroep te benaderen. Deze info werd ook strategisch ingezet in de campagnes die bij communicatiebureau Karakters werden opgezet. Ook toekomstige digitale initiatieven zullen hier baat bij hebben.

1.2.3. *Consistente focus op de Nederlandse markt en lezer*

De **Nederlandse lezer** bleef ook in 2023 één van onze **prioritaire doelgroepen**. Om de Nederlandse markt verder te betreden en de Nederlandse lezer te bereiken, ondernamen we meerdere stappen. We zetten de naamsbekendheids campagne verder en breidden er op basis van de gemeten resultaten een vervolg aan dat nog beter op de al bereikte doelgroep in Nederland inspeelt. We bleven **advertenties** plaatsen op Facebook, Instagram en LinkedIn die geografisch Nederland targeten, en adverteerden ook in Nederlandse print media zoals De Groene Amsterdammer, NRC, Onze Taal,... We zorgden voor aanwezigheid op **Nederlandse boekenbeurzen** en organiseerden **gerichte evenementen** in Nederland.

Aanvullend hierop maakten we gebruik van de waardevolle informatie van een **strategische workshop** met de Nederlandse consultant Stijn van Diemen over de **aanpak van de Nederlandse markt** en de positionering van *de lage landen* binnen het Nederlandse medialandschap.

Zo heeft het Motivaction-model heel duidelijk visueel afgelijnd op welke doelgroepen we primair moeten focussen (lezers voor wie status een belangrijke eigenschap is, zoals kosmopolieten & nieuwe conservatieven), en wat de omgeving is waarin wij ons als gevolg hiervan begeven (media: NRC, NOS Journaal, WNL,... / tijdschriften: Historie, De Groene, Bazar, Quote,...).

Deze studie stelt ons in staat om in 2024 gefundeerde beslissingen te nemen over te nemen acties online en print. Zo willen we middels diversificatie van de geboden content en de keuze van de juiste kanalen en partners onze doelgroepen uitbreiden. Daarbij waken we erover dat we onze huidige lezers niet verliezen. We zetten ook bewust in op een 'pull'-strategie (bekendheid>bereidheid>conversie) door middel van campagnes, SEO en SEA. Tot slot zal het abonnementenaanbod hervormd worden (ook hier zijn de eerste stappen al gezet met het afschaffen van de jaarabonnementen).

1.2.4. Evenementen en boekenbeurzen

Ook in 2023 was *de lage landen* als organisatie opnieuw **heel zichtbaar** aanwezig op culturele evenementen.

U vond ons op:

- ❖ Tournai la Page in Doornik (11 en 12 februari)
- ❖ Foire du Livre in Brussel (29 maart – 2 april)
- ❖ Het Taalcongres van Onze Taal in Haarlem (17 juni)

❖ Cultuurmarkt in Gent (16 september)

Gijsbrecht en Emma op de Cultuurmarkt in Gent.

❖ Boektopia in Kortrijk (28 oktober – 5 november)

Boektopia in Kortrijk. Links Gijsbrecht en Tom op de foto met Minister-President Jan Jambon, rechts onze stand met uitgaven van de lage landen en Septentrion.

- ❖ De Pacificatielezing in Gent (4 november)
- ❖ Mons Livre in Bergen (25 en 26 november)
- ❖ Het Betere Boek / De Bronzen Uil in Gent (25 november)
- ❖ Onze hoofdredacteur mocht in Brussel op audiëntie naar aanleiding van het staatsbezoek van het Nederlandse Koningspaar en overhandigde hem, evenals aan de Belgische Koning een exemplaar van de nieuwe publicatie *De Lage Landen anno 2050*.

Daarnaast organiseerden we zelf ook meerdere **evenementen en presentaties**:

- ❖ Op Foire du Livre organiseerden we een event rond Brussel (1 april)
- ❖ Panelgesprek in Bailleul over het Nederlands onderwijs in Noord-Frankrijk (19 september)
- ❖ Lezing van Paul Verhaeghe naar aanleiding van de speciale publicatie *De Lage Landen anno 2050* in Arminius Rotterdam – in samenwerking met deBuren (14 november)

Sfeerfoto's van de lezing van Paul Verhaeghe in Arminius Rotterdam.

- ❖ Presentatie van het nummer rond seksualiteit in samenwerking met deBuren in Brussel (30 november)

We willen hierbij steeds meer op zoek gaan naar evenementen met een groter bereik en exposure. **Minder maar beter** is onze leidraad. Boektopia en onze lezing in Arminius koppelen een mooie opbrengst aan een groot bereik en zijn dan ook mooie voorbeelden voor de toekomst.

1.2.5. *Aanwezigheid in media en mediadeals*

Als gesubsidieerde vzw is het voor ons heel belangrijk om in de pers en reguliere media een zo breed mogelijke aanwezigheid te krijgen. Onze persberichten werden in 2023 goed opgepikt. Deze leiden tot enkele mooie **reacties in de pers**:

- ❖ Voorpublicatie DLL anno 2050 in **De Morgen**
- ❖ Recensie DLL anno 2050 in **de Volkskrant**
- ❖ Daan Stoop in **De Taalstaat** over het Taalunie-artikel
- ❖ Marten van der Meulen in **De Taalstaat** over DLL anno 2050
- ❖ Kinderen van het ABN: interview met Miet Ooms op Radio 1 in *Voorproevers* en uitzending van eerste aflevering in *Zandman*, ook op Radio 1
- ❖ De Mening van Tomas in **De Standaard**
- ❖ Interview op **Folio** met eindredacteur *de lage landen* Pieter Coupé
- ❖ Albert Oosterhof in het tijdschrift *Internationale Neerlandistiek* (2023/03) over het dossier 'Nederlands is een werkwoord'
- ❖ Wies Groeneveld in **De Vlaardinger** over DLL anno 2050
- ❖ Ludo Beheydt over DLL anno 2050 in *Neerlandia* 2023/04

In 2023 bleven onze bestaande **mediadeals** van kracht. Zowel in NRC, *De Standaard*, *De Groene Amsterdammer* als *Knack* hebben we met *de lage landen* de mogelijkheid om gratis felbegeerde advertenties te plaatsen. Dit jaar werden deze voornamelijk ingezet binnen de eindejaarscampagne *#lagelanders*.

1.3. Toename van de eigen inkomsten

1.3.1. Stijging aantal abonnees

Om onze eigen inkomsten te verhogen rekenden we in 2023 uiteraard ook op een verhoging van onze abonnees. Bij het aantreden van het nieuwe hoofd marketing & communicatie, in juni, werd een stevige doelstelling vooropgezet: +25% abonnees tegen het einde van het jaar.

Door een pragmatische aanpak en heel gerichte campagnes zijn we glansrijk geslaagd in dit opzet. We klokten eind december af op een **stijging van het totaal aantal abonnees van 27%**.

Doorheen 2023 zetten we ook een aantal **digitale marketingacties** op het getouw in samenwerking met communicatiebureau Karakters.

1. **Paascampagne** op **social media**, opgebouwd rond quotes van bekende gezichten.
2. **Zomercampagne** op social media met focus op opbouw van merkbekendheid. We werken hiervoor opnieuw met quotes van bekende gezichten.

Resultaat op Instagram:

 <p>Resultaten: 491 Weergaven: 33.730 CPC: €0,41 Clicks/weergave: 1,45%</p>	 <p>Resultaten: 651 Weergaven: 64.972 CPC: €0,48 Clicks/weergave: 1,00%</p>	 <p>Resultaten: 313 Weergaven: 28.003 CPC: €0,64 Clicks/weergave: 1,11%</p>
--	--	--

Resultaat op LinkedIn:

 <p>Resultaten: 78 Weergaven: 19.652 CPC: €3,85 Clicks/weergave: 0,39%</p>	 <p>Resultaten: 99 Weergaven: 17.806 CPC: €4,76 Clicks/weergave: 0,55%</p>	 <p>Resultaten: 99 Weergaven: 23.044 CPC: €3,03 Clicks/weergave: 0,40%</p>	 <p>Resultaten: 63 Weergaven: 10.369 CPC: € 4,76 Clicks/weergave: 0,60%</p>
---	---	--	--

3. Kleine **zomercampagne** (bij wijze van test) via social media waarbij we lezers aanzetten om tegen een **voordelige prijs** van €1 per week te genieten van een digitaal zomerabonnement, enkel geldig in juli en augustus.

€1 /week

Lees deze zomer de lage landen voor € 1 per week

Probeer het nu →

de lage landen
Context bij cultuur in Vlaanderen en Nederland

4. De belangrijke **#lagelanders-campagne op het einde van het jaar (november/december)**. Deze werd opgebouwd rond de vraag naar steun voor het vernieuwen van onze website. Naast een social media-luik deden we ook – succesvol – beroep op de vrijgevigheid van de personen die ingeschreven zijn op onze maandelijks nieuwsbrief.

Enkele van de gebruikte visuals voor deze campagne:

Resultaten van deze campagne:

Meta	Aantal kliks	Vertoningen	Frequentie	CPC	CTR	Cost
Cultuurliefhebbers	989	270.973	2,84	€ 0,28	0,65%	€ 500
Cultuurminnende	1.475	352.024	3,33	€ 0,31	0,73%	€ 800
Totaal	2.464	622.997	3,95	€ 0,30	0,70%	€ 1.300

Google Display	Aantal kliks	Vertoningen	CTR	Cost
Cultuurliefhebbers	236	137.341	0,085%	€ 149,19
Cultuurminnende	213	160.300	0,07%	€ 149,81
Totaal	449	319.187	0,10%	€ 299

LinkedIn	Aantal kliks	Vertoningen	CPC	CTR	Cost
Cultuurliefhebbers	325	85.321	€ 1,62	0,38%	€ 527,35
Cultuurminnende	279	88.281	€ 1,69	0,32%	€ 472,65
Totaal	604	173.602	1,66	0,35%	€ 1.000

Vooral deze laatste campagne was heel succesvol en droeg voor een groot stuk bij aan het behalen van de vooropgestelde groeiverwachting. Hierbij dient wel aangestipt te worden dat het grootste deel van de nieuwe abonnementen werd aangetrokken via gebruik van onze newsletter. Social media droeg slechts in mindere mate bij tot het succes van deze campagne.

De groei van het aantal abonnees leidde in 2023 ook tot een **toename van de abonnementeninkomsten van maar liefst 30%**.

In 2024 zal onze focus minder liggen op ad hoc-campagnes, maar opteren we voor een **gestructureerde aanpak** waarbij communicatiegolven op social media en de nieuwe website gelinkt worden. Zo zullen we beter de prospecten kunnen opvangen en opvolgen via onderstaande inbound-strategie.

OPERATIONEEL (KT)						
INBOUND STRATEGIE (ads)						
Campaign Group	Awareness		Consideration		Conversion	
Campagnes	Objectief: bereik & websitebezoeken	Objectief: video views	Objectief: video views	Objectief: lead generatie	Objectief: websitebezoeken	Objectief: websitebezoeken
Doelgroep	Obv interesses, values, locatie,...	Obv interesses, values, locatie,...	Obv interesses, values, locatie,...	Remarketing doelgroep <ul style="list-style-type: none"> • Video viewers • Websitebezoekers • Page engagers (vb. LinkedIn) 	Remarketing doelgroep <ul style="list-style-type: none"> • Video viewers • Websitebezoekers • Page engagers (vb. LinkedIn) 	Remarketing doelgroep <ul style="list-style-type: none"> • Video viewers 97% • Websitebezoekers belangrijke pagina's • Page engagers (vb. LinkedIn)
Ads	Quotes / artikels	Interview video's	Pijler-video's	E-book / gratis proefnummer	Quotes / testimonials	Gratis proefnummer / gratis proefabo
Landing page	Content hub pagina's	Content hub pagina's	Solution pagina	Lead gen pagina	Pagina met quotes / testimonials	Proefnummer pagina
Minimum budget	1K / maand (40%)		1K / maand (40%)		0.5K / maand (20%)	

1.3.2. Advertentie-inkomsten verhogen

De advertentiewerving stond in 2023 op een te laag pitje. We hadden enkele structurele sponsors die advertenties namen, en vulden deze aan met ruiladvertenties. Onze markt blijkt moeilijk voor betalende adverteerders (door conjunctuur en de aard van het product). We hebben eind 2022 een runner (een advertentiewerfer op commissie) onder de arm genomen van wie we in mei 2023 afscheid hebben genomen vanwege te weinig resultaat. Dat betekent niet dat de uitdaging onmogelijk is.

In 2024 willen we inzetten op een sterke stijging van de inkomsten uit advertenties. Belangrijk hierbij is dat we binnen en buiten onze sector onze **naamsbekendheid** verhogen en duidelijk maken dat we een interessante partner zijn voor adverteerders.

Dit willen we aanpakken met behulp van principes van ABM of '**account based marketing**'. Vanuit een lijst met prioritair te benaderen adverteerders ontwikkelden we een kwalitatieve kennismakingskit die we opsturen of persoonlijk afgeven. In deze kit zit een nummer van *de lage landen*, een mediakit die alle informatie verschaft over deze organisatie en de advertentiemogelijkheden die we bieden, en ook nog één of meerdere gadgets. De geselecteerde leads worden opgenomen in onze verkoopsfunnel en zullen ook op middellange en lange termijn warm gehouden worden. Het einddoel: *de lage landen* 'incontournable' maken als mogelijke advertentiepartner binnen de culturele wereld.

1.3.3. *Fundraising activiteiten*

Eind 2023 werd de **eerste grootschalige fundraising dinner** georganiseerd. Deze vond plaats in het historische hotel Damier in **Kortrijk**. Zo'n 80 topindustriëlen en culturele ambassadeurs schoven aan voor een gezellige, geanimeerde en gastronomisch avond. Voor velen was het een eerste kennismaking met *de lage landen*. Deze fondsenwervingsavond zorgde dus voor een mooie groei van onze naamsbekendheid bij een financieel krachtig publiek dat ook in de toekomst zijn nut kan bewijzen.

Sprekers op deze fundraising waren dhr. Pieter Jan Kleiweg de Zwaan, Nederlands Ambassadeur in België en Hendrik Tratsaert, hoofdredacteur *de lage landen*. Daarnaast werd Kurt Van Eeghem aangetrokken om de avond als ceremoniemeester in goede banen te leiden.

Sfeerfoto's op de fundraising in Kortrijk

In 2024 voorzien we een tweede gelijkaardig event in het Rockoxhuis in Antwerpen, onder voorzitterschap van dhr. Thomas Leysen.

Alle deelnemers aan onze fundraising events (die ook daadwerkelijk gesteund hebben) worden lid van de exclusieve Vrienden van de Lage Landen. We bekijken welke specifieke voordelen ze in 2024 kunnen krijgen. Specifiek denken we hierbij aan achter-de-schermen bezoeken in musea, gratis tickets voor culturele evenementen, speciale lezingen, gratis toegang tot onze andere events,...

V. ORGANIGRAM VZW ONS ERFDEEL

- ❖ *Hendrik Tratsaert*: Hoofdredacteur / afgevaardigd-bestuurder (voltijds equivalent, VTE)
- ❖ *Tom Christiaens*: adjunct-hoofdredacteur en redactiecoördinator (VTE)
- ❖ *Hans Vanacker*: eindredacteur *Septentrion* (blad) (halftijds)
- ❖ *Evelyne Ledoux-Beaugrand*: eindredacteur *les plats pays* (site) (halftijds)
- ❖ *Pieter Coupé*: eindredacteur *de lage landen* (blad en site) (VTE)
- ❖ *Peter Vanwijnsberghe*: eindredacteur *de lage landen online* (halftijds)
- ❖ *Tomas Vanheste*: adjunct-hoofdredacteur (halftijds)
- ❖ *Gijsbrecht Ostyn*: hoofd communicatie en marketing vanaf 5/6/23
- ❖ *Björn Verheye*: zakelijk coördinator vanaf 16/8/23 (VTE)
- ❖ *Emma Reynaert*: communicatie tot 20/10/23 (VTE)

TOELICHTING:

De personele samenstelling van het team van de vzw is in de loop van 2023 gewijzigd. Wij hebben **2 aanwervingen** gedaan, een vervanging en t.b.v. een nieuwe functie (hoofd M&C).

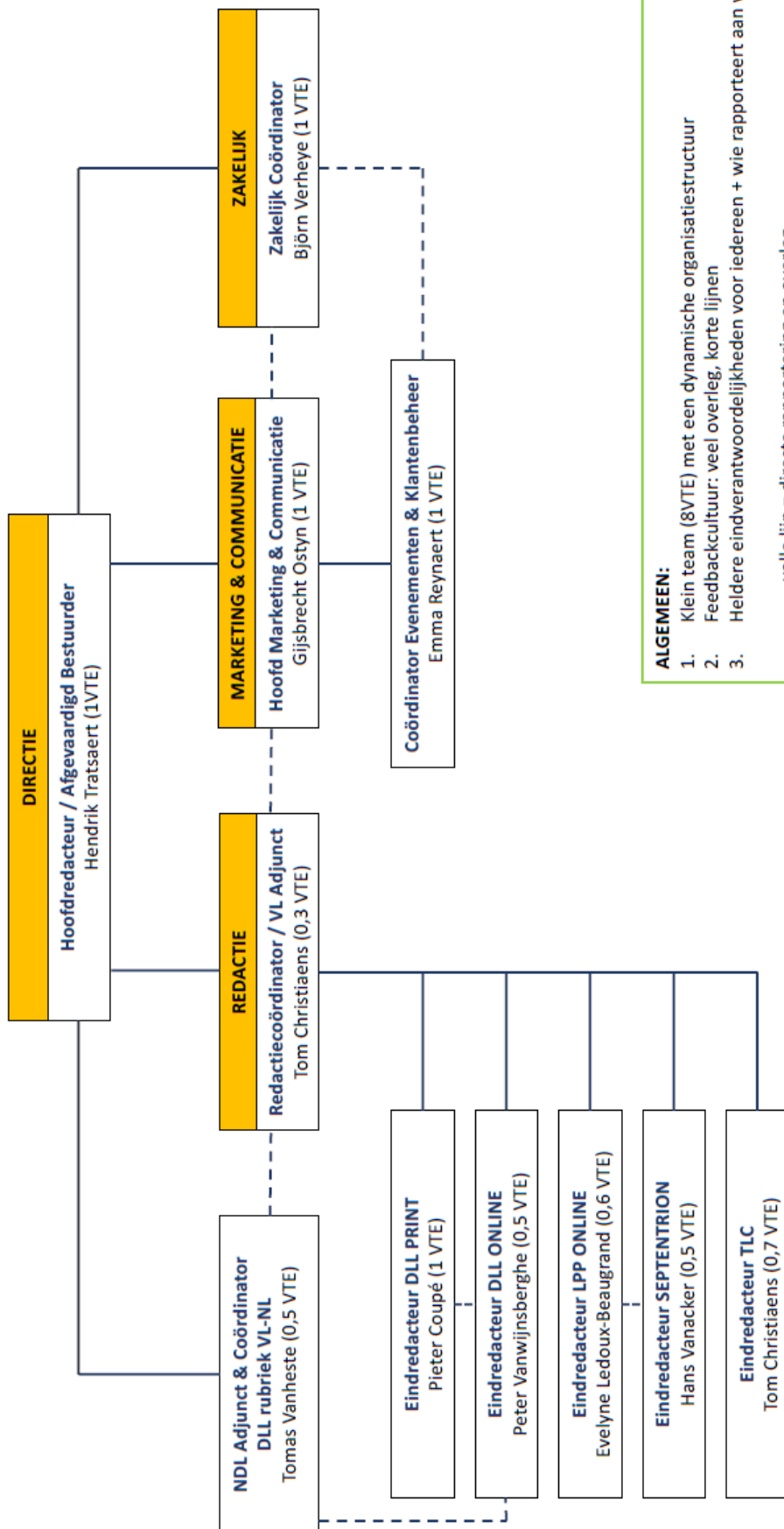
Van de zakelijk coördinator, reeds in ziekteverlof wegens oververmoeidheid, hebben wij halverwege het jaar afscheid genomen via een dading, mede gemotiveerd door beroepsfouten. Wij hebben het zakelijk departement tijdelijk opgevangen door de free lance inzet van een ervaren boekhoudster, Isabelle Vandevoorde, tot de komst van Björn Verheye als zakelijk coördinator per 16/8 op voltijdse basis.

De reeds langer openstaande vacature voor een hoofd marketing en communicatie werd per 5/6 voltijds ingevuld door Gijsbrecht Ostyn. Hij heeft toen afspraken gemaakt met Emma Reynaert, die tot dan voltijds de communicatie coördineerde, om in haar takenpakket te focussen op evenementen en klantenbeheer/publiekswerking. Zij heeft later gekozen om het huis te verlaten voor een nieuwe uitdaging (op 20/10). Haar vervanging vond plaats half januari 2024 door Luna Ganne op halftijdse basis (niet in de lijst van 2023 hierboven).

Dit betekent dat de **personele bezetting tijdens 2023 in VTE's fluctueerde tussen 6 VTE's in vast dienstverband en 8 VTE's**. Die 8 VTE's zijn initieel altijd de bedoeling geweest in het meerjarenplan. De gewenste situatie nl. 'een organigram' in evenwicht is zo nagenoeg bereikt.

Zowel voor de oningevulde vacature van een hoofd marketing & communicatie als voor de nieuwe zakelijk coördinator hebben wij telkens samengewerkt met een **recruteringsbureau** (respectievelijk Bright Potentials en Verdonck Professional Partners), ingegeven door de heersende krapte op de markt, eens te meer door de status van knelpuntberoep van de gezochte functies in de culturele sector.

In 2023 hebben wij de profielen van de kaderfuncties beschreven en een **organigram** vastgelegd. De kaderfuncties kregen **KPI's** mee m.b.t. hun targets.

ALGEMEEN:

1. Klein team (8VTE) met een dynamische organisatiestructuur
2. Feedbackcultuur: veel overleg, korte lijnen
3. Heldere eindverantwoordelijkheden voor iedereen + wie rapporteert aan wie

_____ volle lijn = directe rapportering en overleg

..... stippellijn = dichte relatie van permanente dialoog

Profielen kaderfuncties managementteam

HOOFDREDACTEUR – AFGEVAARDIGD BESTUURDER	REDACTIECOÖRDINATOR – ADJUNCT HOOFDREDACTEUR	HOOFD MARKETING & COMMUNICATIE	ZAKELIJK COÖRDINATOR
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bepaalt redactiebeleid i.s.m. redactieteam 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Aansturen van en overleggen met de eindredacteurs 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Opstellen marketingstrategie die rendeert 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Boekhouding algemeen
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Bewaakt redactionele lijnen, keuze, strategie en missie en schrijft stukken 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Redactionele productie stimuleren en bewaken 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Opstellen communicatieplan en omzetting in actieplan 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Budgetbeheer en dagelijks financiële opvolging en rapportering
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Algemene aansturing team + vraagt rapportage en geeft feedback aan de drie kaderleden/coördinatoren 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Redactioneel digitaal beleid uitstippelen 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Doelgroepenbeleid 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fiscale administratie en opvolging vzw-verplichtingen
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Personeelsbeleid i.s.m. zakelijk coördinator 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Professionalisering van de redactie begeleiden 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fundraising en sponsorwerving i.s.m. directeur en zakelijk coördinator 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Personeelsadministratie en HR-beleid (i.s.m. directeur)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Overlegt met het bestuur en bereidt de bestuursvergaderingen voor 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Uitbouwen netwerk freelance medewerkers, informanten, stagiaires, vrijwilligers, redactieraadsleden + kennisdeling i.s.m. redacteurs 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Advertentiewerving organiseren 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Opvolging mecenaat, fundraising en sponsoring i.s.m. directeur en hoofd M&C
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Verantwoordelijk voor jaarplannen, begrotingen, afrekeningen & werkingsverslagen 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Content gerelateerde subsidies en fondsen signaleren en uitwerken i.s.m. redacteurs 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ M&C gerelateerde subsidies opvragen 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zakelijke ondersteuning publicaties, marketingacties, projecten, dossiers, bestuursdocumenten
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fondsenwerving i.s.m. hoofd M&C en zakelijk coördinator 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Representatie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Digitale marcom-strategie bepalen SEO-SEA-CRO 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Organiseert aankopen ICT, economaat + gebouwenbeheer
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Representatie & netwerking, o.a. contacten met overheden en partnerships 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Persstrategie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zakelijk beleid op de lange termijn uitstippelen i.s.m. de directeur
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Subsidiebeleid i.s.m. zakelijk coördinator 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Permanent overleg met coördinator evenementen en klantenbeheer 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Subsidiebeleid uitwerken i.s.m. directeur

VI. TOELICHTING BIJ DE AFREKENING 2023

(zie Excel overzicht)

1. Evaluatie van het eindresultaat 2023 t.o.v. de begroting

De afrekening van 2023 toont een negatief resultaat van 106.437,37 euro, vermeerderd met de overdracht van 2022 komen we op een resultaat van +1.712,03 euro. Bij de opmaak van de begroting van 2023 hadden we een negatief resultaat van 77.763 euro voorzien.

Hierbij een overzicht van de grootste afwijkingen t.o.v. het budget, wat uiteindelijk geresulteerd heeft in een negatiever dan voorzien resultaat:

- ❖ inkomsten uit de verkoop van abonnementen (print en digitaal): -13.000 euro
- ❖ inkomsten uit sponsoring, giften & advertenties: -17.500 euro
- ❖ opname uit ons Investeringsfonds: +7.500 euro
- ❖ uitgaven voor productie- en redactiekost: -20.000 euro
- ❖ uitgaven voor marketing en communicatie: -17.000 euro
- ❖ uitgaven voor wagenlease: +18.000 euro
- ❖ uitgaven voor het boekhoudkantoor: +11.000 euro
- ❖ uitgaven voor freelance ondersteuning kwamen hoger uit dan begroot, maar dit werd grotendeels gecompenseerd door lagere personeelskosten
- ❖ aanwervingskosten: +26.000 euro
- ❖ uitgaven voor huisvesting: -8.000 euro

Ook moeten we opmerken dat er heel wat kostenfacturen die betrekking hadden op het jaar 2022 pas in het boekjaar 2023 werden verwerkt.

2. Belangrijkste evoluties van de inkomsten en uitgaven in 2023 t.o.v. de begroting

2.1. Inkomsten 2023

In 2023 zien we een relatieve stagnatie van de abonnementen bij *de lage landen* (print en online). Ons hoofd Marketing werd pas aangeworven in juni 2023, en we voorzien dan ook opnieuw een stijging van de abonnementen in 2024. Let wel: daarbij worden de opbrengsten uit nieuwe abonnees in november en december 2023 aan boekjaar 2024 toegekend. Naar het einde van het jaar 2023 toe was er reeds een opwaartse trend op te merken, onder meer door een eindejaarscampagne. De daling in 2023 van de inkomsten uit abonnementen Septentrion is grotendeels te verklaren door de ingevoerde prijsverlaging van de abonnementsprijs. Het lagere cijfer van de losse verkoop in 2023 van Septentrion laat zich verklaren door het wegvallen van de éénmalige package aankoop (t.w.v. 5000 euro) van het themanummer over Brussel door het Brussels Gewest in 2002.

In 2023 hebben we in juni het boek ('De Lage Landen anno 2050. Een verleden met toekomst') n.a.v. het staatsbezoek van het Nederlandse koninklijke paar aan België gepubliceerd, dat dient voor representatie en een stuk voor verkoop. In de begroting 2023 hadden we gerekend op een verkoop van 5.000 euro, maar die is lager uitgevallen o.a. door die te gebruiken voor acties voor het werven van nieuwe abonnees en aangezien we beslist hebben om aan de vaste abonnees een gratis exemplaar te bezorgen als getrouwheidsbonus. Verder zien we een bescheiden verkoop uit het boekenfonds van lopende titels.

Ter compensatie van de hoge energieprijzen hebben we in 2023 een éénmalige tegemoetkoming van 3.325,13 euro ontvangen van de Vlaamse Overheid.

De realisatie van het boek dat al eerder in vertaling was gepland nl. de Franse, respectievelijk Engelse versie van 'De Lage Landen, een geschiedenis voor vandaag' is weliswaar reeds vertaald (met een subsidie van de universiteit Leiden) maar de productie is uitgesteld omdat de extra financiering niet is gevonden: internationale co-uitgevers met naam willen geen enkel financieel risico nemen, waardoor de volledige prefinanciering bij ons ligt. Enkel een commissie op verkoop en de buitenlandse distributie is dan een bonus. Aangezien we niet onmiddellijk zicht hebben op een extra financiering hiervoor, nemen we deze kost volgend jaar niet meer op in de begroting.

Bij de rubriek A.5. is de stijging van de giften opmerkelijk, dit omdat we in 2023 giften van bedrijven niet langer onder Advertenties en Sponsoring boeken. Daarnaast hebben we in november 2023 in Kortrijk een succesvol fundraisingevenement (t.w.v. € 22.000) georganiseerd.

Onder rubriek A 7.4. Diverse inkomsten staat een bedrag van 19.378 euro, dit gaat o.a. over de doorrekening van de catering tijdens de fundraising, de verkoop van een leasewagen en de betaling van een BTW-boete.

2.6. Uitgaven 2023

De druk- en verzendkosten zijn in 2023 iets hoger uitvallen dan verwacht, maar dit komt doordat de kost van een editie van eind 2022 in het jaar 2023 werd aangerekend.

De redactieportefeuilles per medium bleven in 2023 correct binnen het budget.

De kosten in 2023 voor boekenbeurzen en evenementen valt iets hoger uit dan voorzien. Dit o.a. omdat de boekenbeurs *Foire du Livre de Bruxelles* dat jaar wel is doorgedaan, in tegenstelling tot vorig toen de editie begin 2022 werd geannuleerd in de nadagen van Covid.

In 2023 hebben we minder uitgegeven voor marketing en communicatie dan voorzien. Dat is in de eerste plaats het gevolg van het feit dat de vacature voor een nieuwe marcomedewerker pas in juni 2023 werd ingevuld waardoor het voorziene marketingbudget niet volledig werd benut.

In augustus 2023 werd het personeelsbestand versterkt met een nieuwe zakelijk coördinator. In de loop van 2023 werd deze functie hoofdzakelijk opgevangen door freelance ondersteuning. De kost voor deze freelance ondersteuning valt dan ook hoger uit dan voorzien in 2023, maar dit wordt gecompenseerd door een lagere loonlast.

De hoge inflatie van vorig jaar impacteert onze bruto loonmassa en patronale bijdrage in 2023 met 11% (verplicht door de wetgever) tot een som van € 50.700 per jaar, recurrent.

In oktober 202 werd er een indexbesluit aan ons bezorgd door de Vlaamse Overheid. Daarin wordt een indexering van 4,60% op het loongedeelte van onze werkingssubsidie toegepast, wat neerkomt op een tussenkomst van € 19.080 euro. (Noot: deze compensatie dekt 37% van de reële stijging van de loonkost door de verplichte indexaanpassing)

Onze jr. communicatiemedewerker heeft zich in oktober 2023 teruggetrokken. Gezien o.a. de zware stijging van de totale loonmassa door de hoge indexering, hebben we beslist om te opteren voor een halftijdse vervanging van deze functie. Een deel van het takenpakket van de communicatiemedewerker werd overgedragen aan het hoofd Marketing en naar de zakelijk coördinator, en outsourcing van kleine taken o.a. via vrijwilligers.

De kosten voor aanwervingen zijn in 2023 hoger uitgevallen dan voorzien. De krappe arbeidsmarkt en aldus de moeilijke zoektocht naar het vinden van geschikte profielen voor het hoofd M&C en de zakelijk coördinator heeft ons gespecialiseerde recruiteringsbureaus doen inschakelen met navenante kosten.

De kosten voor huisvesting vallen lager uit dan voorzien in 2023, door o.a. een daling/stabilisatie van de energieprijzen.

Voor de investering die we in 2023 gedaan hebben in een nieuw CRM-systeem, hebben we beslist om voor de afschrijving (3.896,64 euro per jaar) hiervan gebruik te maken van de 'Fondsen bestemd voor investeringen', eveneens op 5 jaar af te schrijven. Verder maken we ook gebruik van deze fondsen voor de afschrijving van nieuwe laptops aangekocht in 2023.

De kosten voor het boekhoudkantoor waren in 2023 merkelijk hoger dan begroot, maar dit komt doordat de kost van een uitgave van eind 2022 in het jaar 2023 werd aangerekend en eveneens was er een bijfacturatie voor supplementaire éénmalige diensten.

Alle andere kosten blijven in lijn met de voorbije jaren. Documentatie, representatie & prospectie, en financiële kosten blijven verder beheersbaar. De post wagenlease is in de loop van 2023 gestegen door de aanschaf van een extra bedrijfswagen voor de nieuwe functie hoofd M&C (deel van de loononderhandeling).

Onder rubriek B 9.8. Uitzonderlijke kosten staat een bedrag van 20.909,15 euro, dit gaat in hoofdzaak over de catering tijdens de fundraising die werd doorgerekend aan de genodigden, opruiming post Leveranciers en de aankoop van een leasewagen, die werd doorverkocht aan dezelfde prijs.

VII. ADDENDUM – REDACTIONELE BIJLAGES

1. Overzicht van reeksen en rubrieken per thema in 2023

Hier vind je een overzicht van alle reeksen en rubrieken* opgedeeld per thema, gebundeld voor de drie websites. Sommige zijn vóór 2023 opgestart, maar de meeste waren nieuw.

* Een reeks is beperkt in de tijd, terwijl een rubriek gedurende jaren kan verschijnen.

1.1. LITERATUUR

RUBRIEK

- ❖ **De Eerste Keer/La première fois/First Book:** Elke maand signaleren we een Nederlandstalig romandebuut dat meer aandacht verdient. Op de anderstalige sites wordt de recensie aangevuld met een fragment in vertaling.
- ❖ **Thomas Heerma van Voss:** Deze jonge Nederlandse auteur laat ons meekijken in het hoofd van een schrijver.
- ❖ **De Papieren Man:** De literaire actualiteit in Vlaanderen en Nederlands volgens literair journalist Dirk Leyman.
- ❖ **Planète Littérature:** Bijdragen over Nederlandstalige literatuur in Franse vertaling van de bekende Franstalig-Belgische schrijfster Véronique Bergen.
- ❖ **Trésors cachés:** Teksten van topvertaler Daniel Cunin over de Nederlandstalige literatuur in haar meest diverse facetten, met bijhorende vertalingen.
- ❖ **Le poème du mois:** Gedichten die verschenen in de bloemlezing *Un grand cru*, samengesteld door voormalig hoofdredacteur Jozef Deleu, of gedichten verschenen in de meest recente nummers van *Septentrion*.
- ❖ **The Translator's Pick:** Elke maand geeft een vertaler Nederlands-Engels literaire tips van must-reads en boeken die een Engelse vertaling verdienen.
- ❖ **Friday Verses:** Om de twee weken op vrijdag een nieuw naar het Engels vertaald gedicht van een jonge of ongepubliceerde dichter.

- ❖ **Translated Books:** Een selectie van recent in het Engels vertaalde boeken (poëzie, fictie, non-fictie, strips, kinder- en jeugdliteratuur...).
- ❖ **Harvest from the University Press:** Een selectie van recent uitgegeven academische boeken bij universiteitsuitgeverijen over onderwerpen uit de Lage Landen.

REEKSEN

- ❖ **Stilte voor de storm/ Le calme avant la tempête/Calm Before the Storm:** Achttien jonge schrijvers uit Vlaanderen en Nederland, geselecteerd voor de Parijse schrijfresidentie van deBuren, brachten negentiende-eeuwse artefacten uit het Rijksmuseum tot leven. Ze schreven een verhaal vanuit de vraag: wat zie je als je naar deze objecten kijkt met oog voor naderend onheil?
- ❖ **Eureka?/ Eurêka?:** Achttien jonge Vlaamse en Nederlandse auteurs, geselecteerd voor de Parijse schrijfresidentie van deBuren, brachten negentiende-eeuwse artefacten uit het Rijksmuseum tot leven. Ze lieten zich daarbij inspireren door de vraag: wat zie je als je naar deze objecten kijkt met oog voor onzichtbaar werk?
- ❖ **De keuze van Jozef Deleu:** Dichter Jozef Deleu koos uit de recente poëzieoogst gedichten die hem bijzonder troffen.
- ❖ **Write Now!:** In drie afleveringen publiceerden we de winnende teksten van de laureaten van de schrijfwedstrijd voor jong literair talent.
- ❖ **L'année Couperus:** Bundeling van onze oude en nieuwe artikelen over de iconische schrijver die honderd jaar geleden gestorven is.
- ❖ **Paul Van Ostaijen:** Bundeling van de belangrijkste verhalen uit ons archief over de schrijver en dichter.
- ❖ **Joost de Vries wint Frans Kellendonkprijs:** Bundeling van onze stukken over de auteur, die in 2023 de Frans Kellendonkprijs ontving.
- ❖ **Ultima letteren voor Joke van Leeuwen:** Bundeling van onze stukken over de schrijver, dichter, illustrator en performer, die in 2023 de Ultima Letteren won.
- ❖ **Luuk Gruwez:** Bundeling van onze stukken over de dichter, prozaïst en essayist, die in 2023 zeventig werd.
- ❖ **Gerard Reve 100:** Bundeling van onze stukken over de iconische schrijver die op 14 december 2023 honderd zou zijn geworden.

- ❖ **100 jaar Christine D'haen:** Bundeling van verhalen over deze Vlaamse dichter die honderd zou zijn geworden.
- ❖ **Tom Lanoye 65:** Bundeling van onze stukken van en over de gevierde auteur die in 2023 65 is geworden.
- ❖ **Wessel te Gussinklo (1941-2023):** De Nederlandse schrijver Wessel te Gussinklo overleed op 82-jarige leeftijd. In deze reeks bundelden we onze stukken over deze onnavolgbare stilist.

1.2. KUNST

RUBRIEK

- ❖ **Gerdien Verschoor:** In haar maandelijkse column kijkt de kunsthistorica met een hedendaagse blik naar de erfenis van de oude meesters van de Lage Landen.
- ❖ **De Mediakaravaan:** Jonge cultuurjournalisten brengen verslag uit over festivals in Nederland en Vlaanderen, in de vorm van podcasts en teksten.
- ❖ **Chronique parisienne:** Artikelen van de Franse kunsthistorica Geneviève Nevejan over kunst uit Nederland en Vlaanderen in Parijs en omstreken.
- ❖ **Museumgids/ En mode musée/Museum Explorer:** Portretten van een vaak onbekend museum in Nederland, Vlaanderen en Brussel.
- ❖ **Museum Acquisitions:** Nieuws over de aanwinsten van vroegmoderne kunst uit de Lage Landen bij musea wereldwijd.

REEKSEN

- ❖ **Jonge artiest van de maand/Jeunes artistes/Young Artist of the Month:** Maarten Buser en Maya Toebat belichten afwisselend een jonge beeldend kunstenaar uit Vlaanderen of Nederland.
- ❖ **Meer Vermeer/Vermeer, encore et encore/More Vermeer:** Voor een nooit geziene tentoonstelling over Vermeer bracht het Rijksmuseum 28 van zijn 37 bekende werken samen. In deze reeks bundelden we onze stukken over de beroemde zeventiende-eeuwse meester.

- ❖ **Chefs-d'œuvre du canon CODART/Masterpieces from the CODART Canon:** Naar aanleiding van de 25ste verjaardag van CODART werden twaalf meesterwerken van vroegmoderne Vlaamse en Nederlandse kunst in beeld gebracht met tekst en uitleg van een curator.
- ❖ **Kan niet bestaat niet:** In deze podcastreeks vertellen kunstenaars over een werk dat ze nooit hebben voltooid. Een productie van De Brakke Grond i.s.m. Mister Motley.

1.3. TAAL

RUBRIEK

- ❖ **Taaltoestanden:** Maandelijks column van taalwetenschapper Marten van der Meulen.

REEKSEN

- ❖ **Kinderen van het ABN:** In deze vierdelige podcastreeks van expert taalvariatie Miet Ooms wordt het naoorlogse verhaal van de Vlamingen en hun taal verteld.
- ❖ **De taalgrens, 60 jaar later/La frontière linguistique, 60 ans après:** In vijf videoreportages gingen we na hoe de Belgische taalgrens, zestig jaar na haar ontstaan, vandaag doorwerkt bij grensbewoners.
- ❖ **Nederlands is een werkwoord/Le néerlandais est un verbe?:** Reeks over de vaststelling dat de discussie over onze taal nooit stopt.

1.4. GESCHIEDENIS

RUBRIEK

- ❖ **Lotte Jensen:** In haar maandelijks column bekijkt de Nederlandse cultuurhistorica Lotte Jensen actuele gebeurtenissen door de lens van de geschiedenis.
- ❖ **The Low Countries Radio:** historische podcasts over fenomenen die de Lage Landen uniek maken.

REEKSEN

- ❖ **Canon & Co:** Dossier naar aanleiding van de nieuwe Canon van Vlaanderen, met een mix van archiefstukken en nieuwe verhalen over de vele canons van de Lage Landen.
- ❖ **50 jaar E17:** Reeks over de grote impact van de jarige snelweg E17 (ex-E3) op de economie, de mens en het milieu in Vlaanderen.
- ❖ **Postkoloniaal België en Nederland/The Colonial Legacy:** Langlopende reeks met verhalen over de koloniale erfenis van Vlaanderen en Nederland.
- ❖ **The History of the Netherlands:** Podcastreeks over de geschiedenis van de Lage Landen, van de prehistorie tot vandaag.
- ❖ **400 Years of Dutch-Americans:** Reeks naar aanleiding van de vierhonderd jaar oude relaties tussen Nederland en de VS.
- ❖ **Trésors des bibliothèques universitaires:** Medewerkers van verschillende universiteitsbibliotheken lieten ons kennismaken met enkele unieke stukken uit hun collecties.
- ❖ **Ferdinand Verbiest. La Flandre en Chine:** Bundeling van onze stukken over de Vlaamse aanwezigheid in China naar aanleiding van de vierhonderdste verjaardag van de geboorte van Ferdinand Verbiest.

1.5. MAATSCHAPPIJ

RUBRIEK

- ❖ **Meuleman & Van Essen:** Wisselcolumn door Sarah Meuleman en Rob van Essen – een Belg in Nederland en een Nederlander in België – over wat hen opvalt in de samenleving aan hun kant van de grens.
- ❖ **The L-Spot:** De Schotse journalist Derek Blyth belicht onbekende plekjes en fenomenen uit de Lage Landen.
- ❖ **Le choix du secrétaire:** Eindredacteur Hans Vanacker selecteert elke twee maanden artikelen uit de archieven van *Septentrion*, omdat ze hem raken of omdat ze aansluiten bij de actualiteit. In een korte tekst licht hij zijn keuze toe.

REEKSEN

- ❖ **Iedereen levenslang?:** Crossmediale reeks over misdrijf, straf en herstel. De gelijknamige podcast is een productie van journalist en radiomaker Ng Sauw Tjhoi, in opdracht van het project DIALOOG en Avansa.
- ❖ **School maken/Back to School:** Dossier over hoe ons onderwijs betere punten kan halen en wat Vlaanderen en Nederland van elkaar kunnen leren.
- ❖ **De kusten van Nederland/Le long du littoral néerlandais:** Journalist Jan Haeverans reisde langs de kustlijn van Nederland, viste historische verhalen op en belichtte de diversiteit van het landschap.
- ❖ **Tour of Flanders:** Derek Blyth bezocht kleine Vlaamse steden en peilde er naar de ziel, tradities en eigenaardigheden van de stad en haar inwoners.

1.6. VL ⇌ NL

RUBRIEK

- ❖ **Anouk van Kampen:** Column waarin de journalist schrijft over wat haar als Nederlandse opvalt aan Vlaanderen.
- ❖ **Met laaglandse groet:** Maandelijks legt Tomas Vanheste als coördinator van VL ⇌ NL dwarsverbanden tussen actuele ontwikkelingen in de verhoudingen tussen Vlaanderen en Nederland.

1.7. DE FRANSE NEDERLANDEN

REEKSEN

- ❖ **Nord de la France et Flandre en dialogue:** Een overzicht van de grensoverschrijdende samenwerking tussen de naburige regio's Vlaanderen en Noord-Frankrijk. Wat zijn de uitdagingen, behoeften en troeven van dit nabuurschap?
- ❖ **Passage:** Reeks over culturele organisaties in de Frans-Belgische grensregio.

- ❖ **Onbegrensd:** Journalist Bart Noels bericht over actuele gebeurtenissen in de grensstreek.

1.8. EXTRA

Dit zijn reeksen met verhalen die meerdere van onze thema's en kennisdomeinen bestreken.

- ❖ **Allemaal animaal/Tous animaux/All Animal:** Reeks waarin we onderzochten waarom de roep om grondrechten voor de natuur, in het bijzonder voor dieren, almaar luider klinkt.
- ❖ **Dossier seksualiteit/La vie sexuelle des Plats Pays:** Reeks waarin we nagingen hoe onze seksualiteit sinds de sixties en seventies werd beleefd in de Lage Landen, en hoe bevrijd die vandaag nog is.
- ❖ **De beste verhalen van 2023/Le meilleur de 2023/Top Picks 2023:** Eindejaarsreeks met de beste verhalen van 2023 voor elk thema.

2. Overzicht van video's en podcasts per platform in 2023

video	kijkers per platform			
	de lage landen	YouTube	Facebook*	Instagram
teasers & promo's				
Taalnr.	183	14.848	nvt	
Dierennr.	145	7.972	787	
Onderwijsnr.	93	10.299	521	
Seksualiteitsnr.	232	3.594	578	
Abowerving	325	nvt	1.076	
Kurt Van Eeghem				
Boek	209	14.070	nvt	
De Lage Landen 2050				
3 campagnefilmpjes	nvt	nvt	147.100	
Karakters				
reeks: 60 jaar				
Taalgrens				
Geldenaken	1.471	nvt	nvt	
Ronse	1.012	nvt	nvt	
Menen	1.219	nvt	nvt	
Brusselse Rand	509	nvt	nvt	

Voeren	885	nvt	nvt
divers			nvt
Webinar	46	nvt	nvt
Neerlandistiek			
Bekendmaking	nvt	339	nvt
Bronzen Uil			
subtotaal DLL	6.329	51.122	150.062
19 video's			
207.513 kijkers			
les plats pays	YouTube	Facebook	Instagram
teasers & promo's			
Convergentienr.	166	8.319	62
Seksualiteitsnr.	208	8.266	60
2 x Septentrion op	nvt	60	160
Foire du Livre			
Septentrion op	nvt	nvt	95
Mons Livre			
Bezoek Nederlands	nvt	nvt	452
koningshuis			
repost reeks:			
Verborgten Hoekjes			
Tamat Doornik	nvt	82	40
Piscine Roger	nvt	47	48
Salengro Bruay			
Dumontwijk	nvt	52	45
De Panne			
Kerk Roubaix	nvt	266	373
Bunker Kemmel	nvt	46	nvt
reeks: 60 jaar	YouTube		
Taalgrens	Vimeo		
Geldenaken	6.310	nvt	nvt
Ronse	6.294	nvt	nvt
Menen	2.519	nvt	nvt
Brusselse Rand	1.933	nvt	nvt
Voeren	2.729	nvt	nvt
subtotaal LPP	20.159	17.138	1.335
18 video's			
38.632 kijkers			
the low countries	Vimeo	Facebook	LinkedIn
reeks:			
CODART Canon**			
Besloten Hofjes	137	966	nvt
Poppenhuis	221	942	nvt
Huwelijks-	45	1.462	nvt
Handschoenen			
Altaarstuk	420	110	nvt
Laatste Avondmaal	425	236	nvt
Spinario	98	1.130	nvt
Iconografie	197	326	nvt

Praalgraf	1.115	177	455
Ontbijtstilvenen	52	148	nvt
Engelen	35	111	921
subtotaal TLC	2.745	5.608	1.376
10 video's			
9.729 kijkers			
TOTAAL	YouTube	Facebook	Instagram
	Vimeo		LinkedIn
	29.233	73.868	152.773
47 video's	255.874 kijkers		

* We tellen op Facebook alleen de weergavecijfers en niet de bereikcijfers. Dat betekent dat we alleen die mensen in rekening brengen die meer dan drie seconden, dus bewust, naar een filmpje kijken en niet zij die de video alleen op hun tijdslijn zien passeren zonder echt te kijken.

** De video's van de reeks CODART Canon werden zowel in het Frans bij les plats pays als in het Engels bij the low countries gepubliceerd. Om dubbele telling te vermijden, werden deze video's alleen meegeteld bij de kijkcijfers van the low countries. In werkelijkheid liggen de kijkcijfers van de CODART Canon-reeks hoger, gezien niet voor al onze video's op LinkedIn de cijfers achterhaald konden worden.

podcast	luisteraars per platform			
de lage landen	Soundcloud	Spotify	Google Podcast	Apple Podcast
teasers & promo's				
DLL2050:	11	146	0	113
Verhaeghe & Jensen				
Seksualiteitsnr.	17	nvt	0	nvt
feministische porno				
Seksualiteitsnr.	16	nvt	0	nvt
mannelijk naakt				
Rubriek VL - NL	106	nvt	0	5
reeks:				
De Mediakaravaan				
Vier woorden	2	23	0	0
Shakespeare is dood	7	12	0	0
Eerste hulp	13	9	0	0
Verdienen met podcast	3	19	0	0
Beginnen met podcast	8	15	1	0
Stilzitten tijdens podcast	8	19	0	0
Botanische bandieten	31	nvt	nvt	nvt
reeks:				
Kinderen van het ABN				

teaser	96	249	11	55
Spreek beschaafd!	49	684	56	514
Hier spreekt men Nederlands	35	470	28	296
Van beschaafd naar Belgisch	29	384	23	248
De Vaart der Volkeren	8	322	17	256
reeks:				
De Eerste Keer				
Faour & Van der Stighelen	9	86	4	106
Hiemstra & Van den Broeck	5	141	2	89
Van Keeken & Wilbrink	4	47	1	29
Winnaar Bronzen Uil Ramy El-Dardiri	4	34	5	26
divers				
Jury Boonprijs	16	nvt	nv	nvt
subtotaal DLL	477	2.660	148	1.737
21 podcasts				
5.022 luisteraars				
les plats pays	Soundcloud	Spotify	Google Podcast	Apple Podcast
teasers & promo's				
Nuyts & Dieudonné op Foire du Livre	55	nvt	nvt	nvt
Tijl Nuyts op Foire du Livre	8	nvt	nvt	nvt
Adeline Dieudonné op Foire du Livre	8	nvt	nvt	nvt
divers				
Debat Nederlands onderwijs in Noord-Frankrijk	227	nvt	nvt	nvt
subtotaal LPP	298	nvt	nvt	nvt
4 podcasts				
298 luisteraars				
the low countries	Soundcloud Megaphone	Spotify	Google Podcast	Apple Podcast
reeks:				
TLC Radio				
Water	5.028	48	1	63
Animals	4.327	11	0	0
Protest	4.120	31	0	0
Tulipmania	3.383	40	3	12
Reformation	3.157	54	0	37

subtotaal TLC 5 podcasts 20.315 luisteraars	20.015	184	4	112
TOTAAL	Soundcloud Megaphone	Spotify	Google Podcast	Apple Podcast
	20.790	2.844	152	1.849
30 podcasts	25.635 luisteraars			

3. Overzicht van redactionele partnerschappen in 2023

Ons Erfdeel versterkte met al haar titels de redactionele samenwerking met volgende Vlaams-Nederlandse partnerorganisaties.

De Brakke Grond

- ❖ Inhoudelijke en productionele samenwerking voor ons talentontwikkelingsproject De Mediakaravaan. De jonge deelnemers brachten verslag uit van twee festivals bij De Brakke Grond: Shakespeare is Dead (festival voor nieuwe theaterteksten) en Oorzaken (podcastfestival).
- ❖ Publicatie van artikelen op basis van hun activiteiten (oa. portretten van kunstenaars die bij De Brakke Grond exposeren).
- ❖ Doorplaatsing van hun podcastreeks 'Kan niet bestaat niet', in samenwerking met Mister Motley.
- ❖ Promotie van hun activiteiten via onze nieuwsbrief en sociale media.

Vlaams-Nederlands huis deBuren

- ❖ Inhoudelijke samenwerking voor ons talentontwikkelingsproject De Mediakaravaan
- ❖ Vertaling en publicatie in het Nederlands, Frans en Engels van de teksten uit hun schrijfresidenties van 2022 en 2023: de reeksen 'Stilte voor de Storm' en 'Eureka?'
- ❖ Publicatie van artikelen op basis van hun en onze activiteiten.

- ❖ Presentatie van het nummer 'Hoe bevrijd is onze seksualiteit?' van *de lage landen* en *Septentrion* bij deBuren.
- ❖ Presentatie van onze speciale boekeditie *De Lage Landen anno 2050* bij Arminius in Rotterdam, in samenwerking met deBuren
- ❖ Promotie van hun Nederlandstalige en Engelstalige activiteiten via onze nieuwsbrieven en sociale media, vaak aan de hand van thematisch verwante artikelen uit onze titels.

Literatuur Vlaanderen

- ❖ Uitwisseling en coproductie van uit het Nederlands naar het Frans en Engels vertaalde romanfragmenten.
- ❖ Publicatie van artikelen op basis van hun vertaalde boeken.
- ❖ Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrieven en sociale media (oa. initiatieven rond de campagne Flipping Through Flanders die Vlaamse auteurs promoot in het Verenigd Koninkrijk en Ierland).

Nederlands Letterenfonds

- ❖ Publicatie van artikelen op basis van hun vertaalde boeken.
- ❖ Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrieven en sociale media (oa. workshops, werkbeurzen, evenementen...).

Ons Erfdeel bestendigde de structurele samenwerkingen op het vlak van taal en neerlandistiek met:

Taalunie

- ❖ Publicatie van artikelen op basis van hun activiteiten.
- ❖ Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrieven en sociale media.

Internationale Vereniging voor Neerlandistiek

- ❖ Organisatie van het webinar ‘Een neerlandistiek die niet alleen Nederlands is: hoe breng je dat in de praktijk?’ tijdens de Week van het Nederlands met panelleden uit Vlaanderen en Nederland, maar ook uit Aruba, Suriname en de Verenigde Staten. De kijkers, vaak docenten en studenten neerlandistiek, kwamen uit de hele wereld.
- ❖ Publicatie van artikelen en persberichten op basis van hun activiteiten.
- ❖ Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrieven en sociale media.

Daarnaast ging elke titel apart enkele partnerschappen aan, de meeste met het oog op een duurzame samenwerking.

de lage landen werkte in 2023 ook samen met:

De Nederlandse ambassade in Brussel

- ❖ Naar aanleiding van de komst van het Nederlands koningshuis naar België maakten we in opdracht van de Nederlandse ambassade de publicatie ‘De Lage Landen anno 2050’.

Pacificatielezingen vzw

- ❖ Publicatie van een bewerkt fragment uit de 39ste Pacificatielezing die Caroline de Gruyter, Europa-correspondente van NRC, op 4 november 2023 uitsprak in de Pacificatiezaal van het stadhuis in Gent.

Boonprijs

- ❖ Podcastopname van het jurygesprek van de Vlaamse Boon-literatuurprijs in VierNulVier in Gent.

Willemsfonds en Algemeen-Nederlands Verbond

- ❖ Mediapartner van De Bronzen Uil
- ❖ Livegesprek met en podcastopname van alle genomineerden van De Bronzen Uil door de hosts van onze podcastreeks ‘De Eerste Keer’.

- ❖ Liveverslaggeving van het literaire festival Het Betere Boek en uitreiking van De Bronzen Uil door onze jonge makers van De Mediakaravaan.

De Groene Amsterdammer

- ❖ Coproductie van de achtergrondverhalen de IJzeren Rijn en de Taalunie in VL ⇔ NL, de kroniek van de Vlaams-Nederlandse samenwerking.

Fonds Pascal Decroos

- ❖ De stukken over de IJzeren Rijn en de Taalunie in VL ⇔ NL ontvingen steun van het Fonds Pascal Decroos voor bijzondere journalistieke projecten.

De Deeluitgeverij

- ❖ Publicatie van artikelen en podcasts in de wekelijkse nieuwsbrief Zuurstof op Zaterdag.

Eos Wetenschap

- ❖ Gezamenlijke realisatie van een artikelenreeks over James Ensor, naar aanleiding van zijn 75ste sterfdag. In het tijdschrift de lage landen verschenen twee artikelen over Ensor, op de website staat een ruimer dossier over de schilder.

Avansa vzw

- ❖ Publicatie van de podcastreeks 'Iedereen Levenslang?', over misdrijf, straf en herstel.

Folio

- ❖ Deelname aan infodagen, workshops en vergaderingen van deze koepelorganisatie voor culturele, literaire en erfgoedtijdschriften.

UGent

- ❖ Karel Van Assche, Masterstudent Moderne Vergelijkende Letterkunde aan UGent, liep enkele maanden stage bij de lage landen

Les plats pays werkte ook samen met:

La Maison du néerlandais de Bailleul

- ❖ Co-organisatie van het debat over onderwijs Nederlands in Noord-Frankrijk

Universiteit van Gent

- ❖ Studenten van de vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie vertalen korte teksten voor de reeks 'Les Plats Pays inusités'.

Université de Mons

- ❖ Studenten van de Faculté de Traduction et d'Interprétation (specialisatie Nederlands naar Frans) vertalen een lang artikel.
- ❖ Studenten van de Faculté de Traduction et d'Interprétation (specialisatie Engels naar Frans) vertalen de hele reeks 'Tour of Flanders'.

Université Lille

- ❖ Studenten van de Faculté des Langues, Cultures et Société - Traduction et interprétation (specialisatie Engels naar Frans) vertalen een lang artikel uit de reeks 'Tour of Flanders'.

DaarDaar

- ❖ Overname van artikelen door de Franstalige Belgische nieuwssite *DaarDaar*.
- ❖ Coproductie van de vijfdelige videoreeks 'De taalgrens, 60 jaar later'.

CODART

- ❖ Coproductie van de videoreeks 'Chefs-d'œuvre du canon CODART'. Wij verzorgden de Franse ondertiteling.

the low countries werkte ook samen met:

Nationaal Archief van Nederland

- ❖ Doorplaatsing van artikelen uit de reeks '400 Years of Dutch-American Stories'.

DutchCulture

- ❖ Uitwisseling van artikelen.
- ❖ Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrief en sociale media.

CODART

- ❖ Coproductie van de videoreeks 'Masterpieces from the CODART Canon'. Wij verzorgden de Engelse ondertiteling.
- ❖ Doorplaatsing van artikelen.
- ❖ Delen van hun activiteiten via onze nieuwsbrief en sociale media.

Het Liegend Konijn

- ❖ Vertaling en publicatie van nieuwe gedichten van vooral jong talent uit *Het Liegend Konijn*, geselecteerd door Jozef Deleu.

University of Sheffield & University College London

- ❖ Publicatie van artikelen over de Engelse vertaling van *Zo hoog stond de zon* van Simone Atanga Bekono door studenten Dutch Studies, onder begeleiding van literair vertaler Jonathan Reeder.

Passionate Bulkboek

- ❖ Eindredacteur Tom Christiaens zetelde in de jury van de internationale schrijfwedstrijd Write Now! bij organisator Passionate Bulkboek in Rotterdam. Op *de lage landen* verschenen de teksten van de winnaars.

Toeristische diensten

- ❖ Leveren van beeldmateriaal voor de reeks 'Tour of Flanders'.
- ❖ Promotie van de reeks van portretten van vijftien kleine Vlaamse steden.

Vertegenwoordiging Vlaanderen in het buitenland, Belgische ambassades en consulaten

- ❖ Promotie van de reeks van portretten van vijftien kleine Vlaamse steden.

Daarnaast werkten we samen met nichetitels die aansluiten bij onze kennisdomeinen. Zo vertaalden we sporadisch inhoud van diverse nieuwsmedia (*MO**, *Tertio*, *Neerlandia*, *Historiek*, *de Volkskrant*, *De Groene Amsterdammer*...) en academische artikelen van websites (*cultuurgeschiedenis.be*...). Daarnaast werkten alle titels samen met diverse uitgeverijen voor oa. voorpublicaties (oa. *De Reynaert van Frits van Oostrom/Prometheus*, *De scheiding die niemand wilde van Willem de Bruin/Atlas Contact*). Tot slot signaleerden we ad hoc artikelen van andere websites en persberichten van interessante instellingen.